

T.C.

NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DIŞ TİCARET ANABİLİMDALI

DIŞ TİCARETTE ÖDEME VE TESLİM ŞEKİLLERİ

Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi

Yaşar Nihan KÜSMEZ

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Oğuz ÖCAL

Nevşehir

Ocak 2016

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Dönem Projesini Hazırlayan

Yaşar Nihan KÜSMEZ

“Dış Ticarete Ödeme ve Teslim Şekilleri” adlı Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu’na uygun olarak hazırlanmıştır.

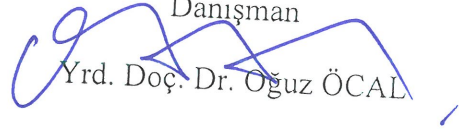
Dönem Projesini Hazırlayan

Yaşar Nihan KÜSMEZ

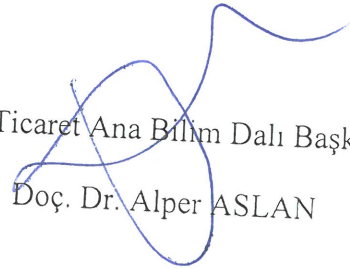
Danışman

Yrd. Doç. Dr. Oğuz ÖCAL

Dış Ticaret Ana Bilim Dalı Başkanı

Doç. Dr. Alper ASLAN

Yrd. Doç. Dr. Oğuz ÖCAL danışmanlığında Yaşar Nihan KÜSMEZ tarafından hazırlanan “Dış Ticarete Ödeme ve Teslim Şekilleri” adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dış Ticaret Ana Bilim Dalı’nda Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi olarak kabul edilmiştir.

21.01/2016

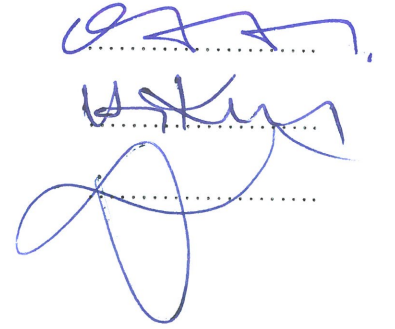
JÜRİ

Danışman : Yrd. Doç. Dr. Oğuz ÖCAL

Üye : Y. Doç. Dr. Hakan KUM

Üye : Doç. Dr. Alper Aslan

İMZA

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 27.01/2016 tarih ve 20160467 sayılı Kararı ile onaylanmıştır.

27.01/2016

TEŞEKKÜR

Dış ticaret nedir? Tarihi. Dış ticarete ödeme şekilleri; peşin ödeme, akreditif, vesaik mukabili ödeme, mal mukabili ödeme, kabul kredili ödeme, karşı-ticaret, müşterek hesap ve konsinye satışlar, mahsuben ödeme , dir.Dış ticarete teslim şekilleri; Ticari işletmede teslim/ Ex -work (EXW) ,Taşıma vasıtasının yanında teslim/free carrier (FCA),Gemi yanında teslim/free alongside ship(FAS), gemiye yüklenerek teslim/free on board(FOB), mal bedeli veya navlun ödenmiş olarak/cost and freight(CFR), mal bedeli sigorta ve navlun ödenmiş olarak/cost insurance and freight(CIF), taşıma ücreti ödenmiş olarak teslim/carriage paid to (CPT), navlun ve sigorta ödenmiş olarak teslim/carriage and Insurance paid to(CIP), terminalde teslim/delivered at terminal(DAT) Belirtilen noktada teslim/Delivered At Place(DAP),Gümrük Vergileri Ödenmiş Olarak/Delivered Duty Paid(DDP),Bu konularda ihracatçının ve ithalatçının yapması gerekenleri kapsamaktadır. İthalatçının, ihracatçının ödemeleri ve teslim şekillerini usulüne uygun yapılmasını, aksi takdirde işlemlerde aksamalara ve büyük zararlara yol açacağını gösterir.

Bu çalışma özet, giriş, üç bölüm, sonuç ve yazılı kaynaklardan oluşmaktadır. Çalışmamızın birinci bölümünde özet,dış ticaret nedir,dış ticaretin tarihi ikinci bölümünde ödeme şekilleri, üçüncü bölümünde ise dış ticarete teslim şekillerinden bahsedilmiştir. Araştırmamız sonucunda ortaya çıkan bilgileri sonuç bölümünde değerlendirdik ve çalışmamızın oluşmasını sağlayan kaynak kitapları kaynakça da belirttik.

Çalışmamızın hazırlanmasında gereken gayreti göstermiş olmamıza rağmen araştırmanın eksiksiz olduğunu iddia etmek mümkün değildir. Bundan dolayı eksiklerimizin mazur görülmesi dileğimizeyizdir.

Bu çalışmanın hazırlanması sırasında bana yol gösteren, gerekli tavsiye ve düzeltmeleri yapan, yardımlarını esirgemeyen danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Oğuz ÖCAL'a teşekkür etmeyi borç bilirim.

Yaşar Nihan KÜSMEZ

Ocak 2016

DIŞ TİCARETTE ÖDEME VE TESLİM ŞEKİLLERİ
Yaşar Nihan KÜSMEZ
Nevşehir Hacıbektas Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Dış Ticaret Ana Bilim Dalı, Tezsiz Yüksek Lisans/ Ocak 2016
Danışman: Yrd. Doç. Dr. Oğuz ÖCAL

ÖZET

Dış ticarete, üretilen mal ve hizmetlerin belirli ücret karşılığında, ulusal sınırların dışına çıkararak kullanıcısına ulaşmasını sağlayan alım satım faaliyetleridir. Uluslararası ticaretin tarihçesi oldukça eskiye dayanır. Dünyanın bilinmeyen bölgelerini keşfetmek, yeni topraklar ve toplumlar bulmak için baŐlamıŐ. Fakat sonra insanın öğrenmek yeni değerler bulmak arzusu gelişmiş. Daha sonra keşif ve buluşların ekonomik avantajlar sağladığı görülmüş. İnsanlar ürettikleri fazla ürünleri de dış ülkelere satmışlar uluslararası ticaret ve çıkış noktası bu Şekilde başlamıştır. Ortaçağ'da yapılan en önemli ticaret, ipek yolu ticaretidir. Sonradan coğrafi keşifler sonucu ticaret yolu deėiŐmiŐtir. Dış ticaret yıllara göre çeşitli evreler geçirip bugünkü durumuna gelmiŐtir.

Dış ticarete kullanılan ödeme Şekilleri Peşin ödeme, Akreditif, Vesaik Mukabili Ödeme ,Mal mukabili ödeme ,Kabul kredili ödeme ,Karşı ticaret ,Müşterek hesap ve Konsinye satışlar ,Mahsuben ödemedir. Bu ödeme Şekillerinden hangisini kullanılacağı, sektör ve ürün bazında yerleşik gelenekler, alıcı ile satıcı arasında güvenin derecesi, ülkenin genel politikası, ithalatçının nakit ödeme gücü belirlemektedir. İthalatçı ve ihracat da yukarda belirtilen faktörü, göz önünde bulundurarak en uygun ödeme Şeklini secerler.

Uluslararası teslim Şekilleri de merkezi Paris'te bulunan Uluslararası ticaret odası tarafından yayınlanan Incoterms uluslararası ticaret hareketlerinizde anlaşmazlıkları, uyuŐmazlıkları ve hukuksal ihtilafları ortadan kaldırmak ve böylece alıcı ile satıcının, gereksiz yere para ve zaman kaybını önlemek amacıyla alım- satım işlemlerine bazı kurallar getirmiştir.

Bu düzenlemeler İlk kez 1936'da yürürlüğe konmuŐtur. 2010'da incotermsler gözden geçirilerek ve yeniden kaleme alınmıŐ, milletlerarası ticaret odası tarafından düzenlenen kurallar genel kabul görmüŐ kurallardır. Son düzenleme 27 Eylül 2010 tarihinde ilk kez 2010 revizyonu yayınlamıŐtır. Gözden geçirilmıŐ yeni versiyonu söz konusu revizyon 1 Ocak 2011 tarihinden itibaren uygulanmaya girmiŐtir.

Teslim Şekilleri 13 den 11 düşürülmüŐ 4 teslim Şekli yürürlükten kaldırılmış (DES,DEQ,DAF,DDU) buna karşılık 2 yeni teslim Şekli oluşturulmuŐ.

(DAP,DAT)terimleri eklenmiştir. Yürürlükte olan teslim şekilleri: EXW- Ex Works(fabrikada teslim),FCA-Free Carrier(taşıma vasıtasının yanında teslim)CPT-Carriage Paid to(Navlun ödenmiş),CIP-Carriage and Insured Paid To(Navlun ve sigorta ödenmiş) ,DAT-Delivered at terminal (terminalde teslim) DAP -delivered at Place(belirtilen noktada teslim).DDP-Delivered Duty Paid(gümrük vergileri ödenmiş olarak FAS-Free Alongside Ship(geminin yanında teslim)FOB-Free On Board(Gemiye yüklenerek teslim CFR -Cost and Freight (mal bedeli ve namlum ödenmiş olarak)CIF-Cost. İndirince and Freight (mal bedeli sigorta ve navlun ödenmiş olarak)kullanılan teslim şekilleridir

Anahtar Kelimeler: Dış Ticaret, Ödeme Şekilleri, Teslim Şekilleri, Deniz Yolu, Kara Yolu, Mal Bedeli, Açık Hesap, İthalat İhracat, Alıcı Satıcı, Gemide Teslim

TERMS OF PAYMENT AND DELIVERY ON FOREIGN TRADE
Yaşar Nihan KÜSMEZ
Nevşehir Hacıbektas Veli University, Institute Of Social Science
Department Of Foreign Trade, Non-thesis Master's Degree, January 2016
Advisor: Assoc. Prof. Dr. Oğuz Öcal

ABSTRACT

Foreign trade means, purchase and sale activities which ensure the goods and services generated be taken to outside of national territories and delivered to their users against some specific price.

The historical background of international trade dates back to quite old times. It had started to discover unknown territories of the world, find new lands and communities. However, the desire of mankind to learn, find new values had developed then. Later on, it had been seen that discoveries and inventions provide economic advantages. And, people had sold to foreign countries the surplus products they produced; international trade and the starting point of this had begun so. The most significant merchandise activity done in the Middle Age is the silk road trading. The commercial route had changed later on as result of the geographical discoveries. Foreign trade passed through various phases by years and came to its status of today.

Payment terms used in foreign trade are; Prepayment, Letter of Credit, Payment Against Document ,Payment Against Goods ,Acceptance Credit ,Counter Trade ,Payment on Open Account and Export by Consignment ,Payment on Account. Institutions in respect of sector and product, degree of trust between the buyer and the seller, general policy of the country, cash solvency of the exporter, determine which one it would be used from among such terms of payment. And, the importer and the exporter, select the most appropriate terms of payment by taking into account the factor specified above.

And, the international terms of delivery are regulated by Incoterms published by the International Chamber of Commerce, head office of which is located in Paris; and, this has also established some rules for purchase and sale processes to eliminate the conflicts, disagreements and legal disputes in your international trading activities, hence, to prevent useless money and time loss of the buyer and the seller.

These regulations were put into effect in 1936 for the first time. In 2010, the Incoterms were reviewed and re-drawn up; the rules regulated and issued by the international chamber of commerce, are generally recognized rules. The latest issue was published on date 27 September 2010 for the first time the 2010 revision. The reviewed new version of the said version, came into force from date 1 January 2011. Terms of delivery were reduced to 11 from 13 and 4 terms of delivery were abolished (DES,DEQ,DAF,DDU), whereas, 2 new terms of delivery were established and the terms (DAP,DAT) were included. The applicable terms of delivery which are in effect are: EXW- Ex Works(delivery in factory),FCA-Free Carrier(delivery next to the forwarder vehicle)CPT-Carriage Paid to(Freight Paid),CIP-Carriage and Insured Paid To(Freight and insurance paid) ,DAT-Delivered at terminal (delivery at terminal) DAP -delivered at Place(delivery at specified point).DDP-Delivered Duty Paid(customs duties paid), FAS-Free Alongside Ship(delivery next to the vessel)FOB-Free On Board(Delivery by loading on the vessel) CFR -Cost and Freight (goods cost and freight paid)CIF-Cost. (at unloading) and Freight (goods cost, insurance and freight paid) are the delivery terms under use.

Keywords: foreign trade, payment terms, delivery terms, by sea, by trucks, goods price, credit account, import, export, buyer, seller, delivery on ship

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	ii
TEZ YAZIM KLAVUZUNA UYGUNLUK.....	iii
KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET.....	vii
ABSTRACT.....	ix
İÇİNDEKİLER.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM DIŞ TİCARET NEDİR

1.1.Dış Ticaret Nedir.....	3
1.2.Dış Ticaretin Tarihçesi.....	3
1.3.Uluslar Arası Ödeme Şekli.....	4

İKİNCİ BÖLÜM DIŞ TİCARETTE ÖDEME ŞEKİLLERİ

2.1.Dış Ticarete Ödeme Şekilleri.....	5
2.1.1.Peşin Ödeme.....	5
2.1.1.1.Peşin Ödemede Kambiyo Yükümlülüğü.....	7

2.1.1.2. Peşin Bedelin İhracat Taahhüdü Karşılığında İhracat Yapılması Şartıyla Aşağıdaki Şekillerde Kapatılır.....	8
2.1.1.3. İthalat Hesabının Kapatılma Şekli.....	8
2.1.2. Peşin Ödeme Şekilleri.....	9
2.1.2.1. Havale.....	9
2.1.2.2. Prefinansman.....	10
2.1.2.3. Red Klaus Akrediti.....	10
2.2.1. Mal Mukabili Ödeme.....	10
2.2.1.1. Mal Mukabili Ödemenin Özellikleri.....	11
2.2.1.2. Mal Mukabili Ödeme İşleminin Aşamalar.....	11
2.3.1. vesaik Mukabili Ödeme-Poliçeli Satış.....	12
2.3.1.1. Vesaik Mukabili Ödeme İşleminin Özellikleri.....	12
2.3.1.2. Vesaik Mukabili Ödeme İşleminin Tarafları.....	14
2.3.1.3. Vesaik Mukabili Ödeme Şeklinin Aşamaları.....	14
2.4.1. Malın Elden Çıkarılmasından Sonra Ödeme – Konsinye Satış.....	15
2.5.1. Kabul Kredili Ödeme.....	15
2.5.1.1. Kabul Kredili Ödemenin Çeşitleri.....	16
2.5.1.1.1. Kabul kredili akreditifli ödeme.....	16
2.5.1.1.2. Kabul kredili vesaik mukabili ödeme.....	16
2.6.1. Karşı Ticaret.....	17
2.6.1.1. Karşı Ticaretin Başlıca Türleri.....	17
2.6.1.1.1. Takas.....	17
2.6.1.1.2. Özel Takas.....	17
2.6.1.1.2.1. Takas Talebi.....	17
2.6.1.1.2.2. Bağlı Muamele.....	19
2.6.1.1.2.2.1. Kliring.....	20
2.6.1.1.2.2.2. Karşı-alım.....	20
2.6.1.1.2.2.3. Dengeleme.....	21
2.7.1. Mahsuben Ödeme.....	21
2.8.1. Akreditifli Ödeme/Kredi Mektubu.....	22
2.8.1.1. Akreditif İşleminin Yapılış Şekli.....	25
2.8.1.2. Akreditif işleminin özellikleri.....	27
2.8.1.3. Akreditif Türleri.....	28
2.8.1.3.1. Kullanılım Şekline Göre.....	28
2.8.1.3.1.1. Kabilirücu.....	28

2.8.1.3.1.2.Gayri Kabilirücu.....	28
2.8.1.3.2.Teyit Bankasına Göre.....	29
2.8.1.3.2.1.Teyitli Akreditif.....	29
2.8.1.3.2.2.Teyitsiz Akreditif.....	29
2.8.1.3.3.Rotatif-Döner Akreditif.....	30
2.8.1.3.4.Kırmızı Şartlı/Peşin Ödemeli.....	31
2.8.1.3.5.Yeşil Şartlı Akreditifler.....	31
2.8.1.3.6.Karşılıklı Akreditif.....	31
2.8.1.3.7.Devredilebilir Akreditif.....	32
2.8.1.3.8.Garanti Akreditifi.....	32
2.8.1.3.9.Yetki Mektupları	32
2.8.1.3.9.1.Ödeme Yetkisi.....	33
2.8.1.3.9.2.İştirâ Yetkisi.....	33
2.8.1.3.10.Vadeli Akreditif	33
2.8.2.Akreditif İşlemlerinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	34
2.8.3.Akreditifin Başlıca Faydaları.....	35
2.8.3.1.Alıcı Yönünden Akreditifin Avantajları.....	35
2.8.3.2.Satıcı Yönünden Akreditifin Avantajları.....	35
2.8.4.Akreditifte İstenen Belgeler.....	35
2.8.5.Akreditif işleminde görülen başlıca sorunlar.....	36

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DIŞ TİCARETTE TESLİM ŞEKİLLERİ

3.1.INCOTERMS 2000	37
3.2.INCOTERMS.....	38
3.3.Teslim Şekilleri.....	38
3.3.1.Ticari İşletmede Teslim.....	39
3.3.2.Taşıyıcıya teslim.....	40
3.3.3.Gemi Doğrultusunda Teslim	42
3.3.4.Güvertede Teslim.....	43
3.3.5.Mal Bedeli Ve Navlun	44
3.3.6.Mal Bedeli, Sigorta Ve Navlun	46
3.3.7.Nakliye Ücreti Ödenmiş Teslim	47

3.3.8.Nakliye Ve Sigorta Ödenmiş Olarak Teslim.....	48
3.3.9.Gümrük Resmi Ödenmiş Olarak Teslim	49
3.3.10.Sınırdaki Teslim.....	50
3.3.11.Varış Limanında Gemide Teslim	51
3.3.12.Varış Limanında Rıhtımda Teslim	51
3.3.13.Gümrük Resmi Ödenmeden Teslim.....	51
3.3.14.Belirlenen Yerde Teslim.....	52
3.3.15.Terminalde Teslim.....	53
SONUÇ.....	54
KAYNAKÇA.....	55
ÖZGEÇMİŞ.....	56

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1. Peşin Ödeme

Şekil 2.2. Mal Mukabili Ödeme (Açık Hesap/Open Account)

Şekil 2.3. Vesaik Mukabili Ödeme

Şekil 2.4. Akreditif Ödeme Yöntemi

Şekil 3.1. E Grup Teslim Şekli

Şekil 3.2. İhracatta ve İthalatta Masraflar

Şekil.3.3. F Grubu Teslim Şekilleri

Şekil 3.4. C Grubu Teslim Şekilleri

Şekil 3.5. D Grubu Teslim Şekilleri

GİRİŞ

Küreselleşen dünyada, Türkiye'nin sürdürülebilir ihracat artışını sağlayarak, rekabet ortamının üretim kaynakların etkin bir biçimde kullanarak artırabilir Ancak rekabetin kendine özgü özelliği gereği, sadece belirli bir dönemde sektörde başarılı olmak kadar, bütün sektörlerde uzun vadede devam ettirebilmek de önemlidir.

Dış ticaret işlemleri, ülke içi ticaret işlemlerine göre, çok karmaşık, daha masraflı ve çok dikkat isteyen işlemlerdir. Dış ticaret ilişkisinde tarafların hak ve yükümlülükleri açısından hukuki, yabancı para kullanması yönden kambiyo işlemleri, taşıma faaliyetleri üründen nakliye ve sigorta, ülke ekonomisine etkilerinin tespiti açısından da muhasebe finansman, tüm bu işlemleri düzenlenen sözleşme ve prosedürler açısından belgeler önem arz etmektedir.

Dış ticaret de tüm belgelerin, tam ve eksiksiz doldurulmasına, onaylatılması işlerini yapacak kişinin, işlerin planlanması, yürütülmesi kontrollü belli bir sisteme bağlama zorundadır. Aksi takdirde işlemlerde aksamalar olmakta ve son derecede büyük zararlara yol açmaktadır.

Tüm işletmelerin rekabet koşullarının iyileştirilmesi ve dış pazarda uzmanlaşmaları için destek olunması, zorunluluk arz etmektedir.

İhracat artışı sağlayacak rekabetçi yapının geliştirilmesi sağlamak dış ticaret işlemleri hakkında milli ve milletlerarası ülke hukukuna sahip olmak günümüz şartlarında ayrıcalıktır. Gelişmekte olan ülkelerin büyüme ve kalkınmasında, gelişmiş ülkelerin ekonomilerin küreselleşmeyi, kendilerini çevirmelerinde, dış ticaret önemli bir araçtır. Dolayısıyla günümüzde, dış ticareti açıklamak amacıyla, geliştirilen modem

kuralların incelenmesi ve anlaşılması önem taşımaktadır. Ülkeler başka ülkelerle gerek siyasi gerek ticari ekonomik ilişkiler içinde bulunmaktadır. Bu durumda dış ticaret mal ve hizmet ticaretini kapsamaktadır. Daha ucuz, daha hızlı, daha kaliteli üretim gerçekleşmesi, rekabeti artırmıştır. Yeni üreticiler yeni iş alanları yaratılmasına imkân vermiş ve bu durum ekonominin küreselleşmesine zemin hazırlamıştır. Küreselleşen ekonomi sayesinde, piyasalara müşterilere ve tedarikçileri ulaşmak daha da kolaylaşmıştır. Tüm bu gelişmeler dış ticaretin öneminin artması nedeni olmuştur Dış ticaret esnasında bir ürünün nasıl pazar olabileceğinden başlayıp bu ticareti muhasebeleşmesine kadar yaşanan süreci inceleyen bu çalışma, İhracatta rekabet edebilecek pazar bulmak, müşterileri tanımak kadar da ödeme ve teslim şekillerini de bilmek önemlidir. Uygulamada Olası anlaşmazlıklar çözmekte, yardımcı olacak olan teslim ve ödeme şekilleri bilmesi ileride zaman kayıplarına neden olacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

DIŞ TİCARET NEDİR

1.1. Dış Ticaret Nedir:

Üretilen mal ve hizmetlerin belirli ücret karşılığında, ulusal sınırların dışına çıkarak kullanıcısına ulaşmasını sağlayan alım satım faaliyetler bütünüdür.

1.2. Dış Ticaretin Tarihçesi:

Uluslararası ticaretin tarihçesi oldukça eskiye dayanır. Dünyanın bilinmeyen bölgelerini keşfetmek, yeni topraklar ve toplumlar bulmak için başlanmıştır. Fakat sonunda insanın öğrenmek, yeni değerler bulmak arzusu gelişmiştir. Daha sonra keşif ve buluşlar, ekonomik avantajlar sağladığı görülmüş insanlar ürettikleri fazla ürünleri dış ülkelere satmışlar. Uluslararası ticaretin çıkış noktası bu şekilde başlamıştır.

Ortaçağ da yapılan en önemli ticaret İpek yolu ticaretiydi. Sonradan coğrafi keşifler ticaret yolunu değiştirmiş ve yeni kıtaların keşfi ile sömürgecilik yaygınlaşmıştır. 16.YY sonlarına doğru Avrupa da Merkantalizm geçerli bir ticaret düşüncesi olarak doğmuştur. Bunun doğal sonucunda, ticaret, devletin yoğun baskısına ve kısıtlayıcı etkisiyle karşılaşmıştır. XVII. asır başlarında Merkantilizm yerine, egemen olan klasik Liberalizm geçmiştir. Sanayi devrimi ile liberalizm kökleşmiş ve buhar gücünün sanayiye uygulaması ile birlikte büyük ölçekli üretime geçilmiştir.¹

Dünya ülkeleri içinde en büyük paya sahip olan ülkeler genellikle gelişmiş piyasa ekonomileri içinde yer alan ülkelerdir.

¹ Kaya Ferudun, Dış Ticaret İşlemleri Yönetimi

1.3. Uluslar Arası Ödeme Şekli :

Uluslararası ticarete uygulanacak ödeme şeklinin belirlenmesi ülkenin mevzuatını alıcı ve satıcı arasındaki ilişkilere mal çeşidi ve meblağı gibi unsurlara bağlıdır.

Taraflar güvence, maliyet mevzuat vb. yöntemlerden durumlarına en uygun olan ödeme şekli seçip aralarında mutabakata vardıldıktan sonra bu ödeme şeklinin gereklerine uygun olarak yükümlülüklerini yerine getirir.

Satış sözleşmesine göre alıcının mal bedelini nasıl ödeyeceğini gösteren şekillere, ödeme şekilleri denir.²

² Kaya Ferudun, Dış Ticaret İşlemleri Yönetimi s118

İKİNCİ BÖLÜM

DIŞ TİCARETTE ÖDEME ŞEKİLLERİ

2.1. Dış Ticarete Ödeme Şekilleri³

Peşin Ödeme (Cash Advance / Advance Payment)

Mal Mukabili Ödeme (Cash Against Goods) - CAG

Vesaik Mukabili Ödeme (Cash Against Document) - CAD

Akreditif (Letter Of Credit - L/C)

Kabul Kredili Ödeme (Acceptance Credit)

Karşı Ticaret (Counter Trade)

Konsinye Ticaret -Konsinyasyon (Consignations)

Mahsuben Ödeme

Dış ticaret ödeme şekillerinden hangisinin kullanılacağı:

Sektör ve ürün bazında yerleşik gelenekler,

Alıcı ile satıcı arasındaki güvenin derecesi,

Ülkenin genel politikası,

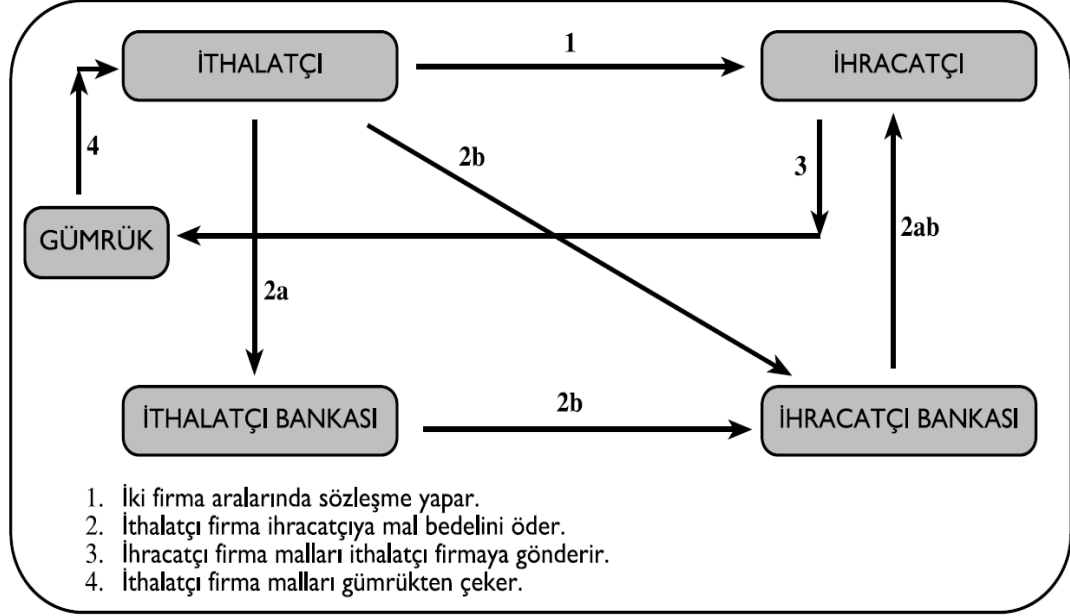
İthalatçının nakit ödeme gücü belirlemektedir. İthalatçı ve ihracatçılar yukarıda sayılan faktörleri göz önünde bulundurarak koşullarına en uygun ödeme şeklini seçerler.

2.1.1. Peşin Ödeme (Cash Advance / Advance Payment):

İhracatçı tarafından ihraç edilen malların bedellerinin, tamamının ya da bir kısmının ithalatçı tarafından malın teslim alınmasından önce, gerek bankalar yolu ile ve

³ “Dış Ticarete Kambiyo Mevzuatı ve Ödeme Şekilleri” tebliği, Sevgi Ersoy BAĞRIAÇIK, A.1997.

gerekse alıcının kendisi veya vekili ya da onun adına hareket eden üçüncü bir kişi tarafından satıcıya peşin olarak ödenmesidir.⁴

Şekil 2.1. Peşin Ödeme

Kaynak: ÜZÜLMEZ Petek, Nevşehir ticaret ve sanayi odası 22.12.2014–26.12.2014 *Dış Ticarette Eğitimi Ders Notları*

Genellikle birbirlerini çok iyi tanıyan alıcı ve satıcı arasında yapılmaktadır. Tam anlamıyla güvene dayanan bu ödeme şekli, ihracatçı açısından en elverişli ödeme yöntemi olmasına rağmen, uygulamada en az rastlanılanıdır.

Bütün risk alıcı üzerindedir. Çünkü mallar gönderilmeden parasının tamamını yada bir kısmını ödemektedir.

Malların sevki, satıcı firmadan yahut ülkenin şartlarından kaynaklanan nedenlerle aksayabilir ve gecikebilir. Bu durumda alıcı firma en azından paranın kendisinde beklemesi ile kazanabileceği faiz gelirinden mahrum olur.

⁴ www.ihracatdunyasi.com.tr

Peşin ödeme şekli, ihracatçı açısından bir ön finansman niteliğini taşımakta, bunun kaynağı ise alıcı (ithalatçı) olmaktadır.

Uluslararası piyasalarda genellikle satıcı tekeli olan mallarda ve bazen de alıcı bakımından peşin ödeme iskotalarının yüksekliği nedeniyle bu tür ödemeler cazip olabilmektedir.

Peşin bedellerin üçüncü kişilere devri mümkün değildir. Uygulamada daha çok mal bedellerine ilişkin avans olarak kullanılabilir. Piyasada fazla talep gören malların satışında kullanılmaktadır. İhracatçının, mallarına yoğun talep olduğu için müşteri bulamamak gibi bir riski yoktur.

İhracata konu olan ürünün üretiminin finansmanında kullanılmak üzere ithalatçıdan bedelin kısmen veya tamamen sağlanmasıdır.

Tahsil edilen peşin bedelle ilgili olarak düzenlenecek DAB üzerinde;
Bedelin peşin ihracat bedeli olduğu,
Ne şekilde gönderildiği (havale, efektif, çek veya kredi kartı),
Peşin bedelin süresi belirtilir.

2.1.1.1. Peşin Ödemede Kambiyo Yükümlülüğü:

Mal bedeli banka havalesi ile gönderilebileceği gibi ilgili veya temsilcisi tarafından nakit olarak yarılarında getirilebilir. İhracat bedelleri gerek döviz, gerek Türk Lirası olarak efektif şeklinde de yurda getirilebilir. Bu şekilde yurda getirilen efektiflerin ihracat bedeli olarak alışının yapılabilmesi için bankalarca gümrük idarelerince düzenlenen Döviz Beyan Tutanağı (DBT) aranır.

İhracat bedeli belirli bir süre içinde yurda getirilmelidir. Getirilmemesi durumunda ihracatçının sorumluluğu doğmakta, banka aracılığı ile yurda getirilen ihracat bedelinin ispatı sorun yaratmazken, ithalatçı veya onun yetkilisi tarafından nakit olarak getirilen mal bedelinin ispatı önem taşımaktadır.

Bankalarca 18 aydan kısa vadeli peşin bedelin süresi 18 aya, gemi inşa ve ihracı amacıyla getirilen peşin bedelin süresi de 24 ay a kadar uzatılabilir.

Peşin bedel taahhüdüne sayılacak ihracatın tespitinde fiili ihraç tarihi esas alınır. Ancak firma lehine olması halinde GB'nin "A" hanesinde kayıtlı tescil tarihinin de esas alınması mümkündür.

Peşin bedel faiz şartıyla gönderilmiş ise bedelin ihracat taahhüdü, gelen bedele faiz tutarının ilavesi ile elde edilen tutardır.

Türkiye'de ikamet etmeyenlere özel fatura ile yapılan satışlar hakkındaki 2003/3 Sayılı Tebliğ kapsamında gelen peşin döviz karşılığında yapılan satışlar, buna ilişkin özel faturanın DAB ile DAB'ın da özel fatura ile ilgili gümrük müdürlüğünce irtibatlandırıp onaylanması kaydıyla peşin döviz hesabının kapatılmasında kullanılabilir.

2.1.1.2. Peşin Bedelin İhracat Taahhüdü Karşılığında İhracat Yapılması Şartıyla Aşağıdaki Şekillerde Kapatılır

Peşin bedelin mal ihracı suretiyle kapatılması,

Peşin bedelin mahsuben iadesi suretiyle kapatılması,

Peşin bedelin tasfiye suretiyle iade edilerek kapatılması,

Peşin bedelin iadesi suretiyle kapatılabilir.

Peşin bedelin iade edilmesi veya ihracatın süresi içinde gerçekleştirilememesi halinde peşin bedel, DAB'ın düzenlediği tarihten itibaren prefinansman kredisi hükümlerine tabi tutulur. Peşin bedel hesabının kapatılmaması halinde kambiyo müdürlüğüne herhangi bir ihbar yapılmaz.

2.1.1.3 İthalat Hesabının Kapatılma Şekli:

İthalat hesabı, ithalat bedelin ödendiğini gösteren Gümrük Beyannamesi ile yapacağı başvuruya istinaden transferi yapan bankaca GB ile ödemeye ilişkin belgelerin teyidinin sağlanması halinde kapatılır. Ancak, ithalatta haksız rekabetin önlenmesine dair tebliğler çerçevesinde gönderici firmalara göre oranları değişen "dampinge karşı vergi" esasına dayalı gümrük müsteşarlığınca uygulamaya konulan BİLGE

sisteminde, yabancı gönderici firma ile menşe ülke ve firmalara göre oluşturulan kodlar kapsamında gönderici firma ile üretici firmanın farklı olması,⁵

Mal bedelinin grup şirketlerden ihracatçı konusunda olana transfer edilmesi, malların ise aynı grubun üretici firması tarafından sevk edilmesi,

Mal bedeli transit tacirine ödenen malların, üçüncü ülkedeki üretici firmadan alınıp bu firmaların düzenlediği belgelerle Türkiye'ye sevk edilmesi

İhracatçı tarafından mal bedelinin ticari ilişkide olduğu diğer bir firma hesabına transfer edilmesinin istenilmesi nedeniyle ödemeye ilişkin belge ile ibraz edilen GB' de kayıtlı ihracatçı firma arasında farklılık olması halinde farklı firmalar arasındaki ticari ilişkinin yukarıda sayılan hallerden birine uygunluğunun tevsiki veya ithalatçının bu konudaki yazılı beyanının alınması suretiyle ithalat hesabı kapatılır.

2.1.2. Peşin Ödeme Şekilleri :

Havale

Prefinansman

Red Klaus'lu Akreditif

2.1.2.1. Havale:

Bu ödeme şeklinde ithalatçı firma, ihracatçı adına belirli bir tutarın ödenmesi için talimat verir ve kendi ülkesindeki para cinsinden mal bedelini öder. Mal bedeli ithalatçının bankası tarafından ihracatçının ülkesindeki bankaya transfer edilir. Gelen havale ihracatçının bankası tarafından ihracatçı hesabına kaydedilir. Daha sonra ihracatçı malları ithalatçıya gönderir.

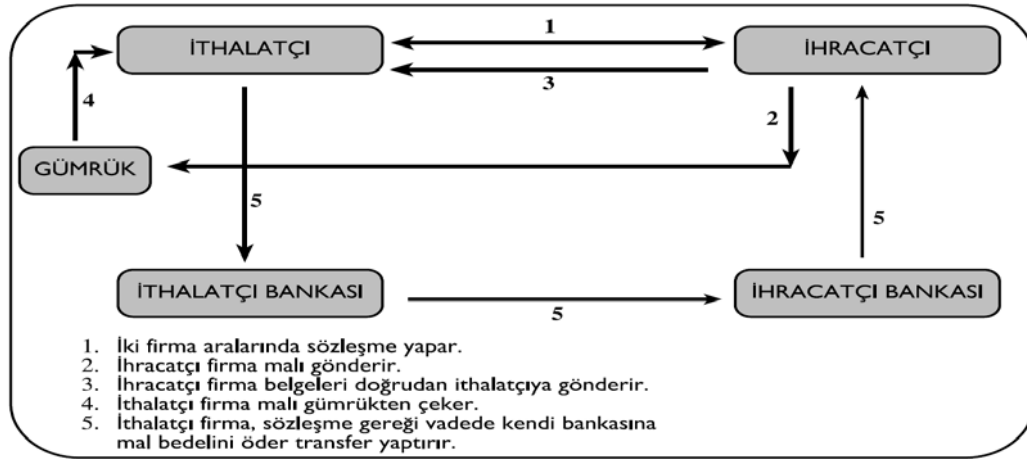
⁵ Arzova S.Burak, İhracat Hakkında Herşey, İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2006.

2.1.2.2. Prefinansman:

Prefinansman da bir ön ödeme şeklidir. Ancak bu ödeme şeklinde ithalatçı ihracatçının bankasından garanti alır. Eğer ihracatçı malı sevk etmez ise ihracatçının adına garanti vermiş bulunan banka faiz ile birlikte yapılan ön ödemeyi ithalatçıya iade eder. Garanti veren banka ise bu garanti karşılığında ihracatçıdan belirli bir komisyon alır. Prefinansmanda peşin ödenen kısım için faiz tahakkuku söz konusudur.

2.1.2.3. Red Klaus Akreditif:

Red Klaus, bir akreditife kırmızı renkte yazılmış ve ihraç olunacak malın satın alınması ile yükleme masraflarının karşılanması amacıyla ihracatçıya, aracı bankanın avans mahiyetinde peşin ödemede bulunma yetkisini veren bir şarttır.

Şekil 2.2. Mal Mukabili Ödeme(Açık Hesap/Open Account)

Kaynak:ÜZÜLMEZ Petek, Nevşehir ticaret ve sanayi odası 22.12.2014–26.12.2014 Dış Ticarete Eğitimi Ders Notları

2.2.1. Mal Mukabili Ödeme(Açık Hesap/Open Account):

Mal bedelinin, bu malın ithalatçı tarafından teslim alınmasından sonra ödenmesidir. İthalatçının gelen malı devralmasıyla bu malın mülkiyeti değil, ancak zilyetliği kendisine geçer. Malların mülkiyetinin devri ise ancak bu malların devir ve teslimine ilişkin belgelerin ithalatçıya teslim edilmesi ile mümkündür.

2.2.1.1. Mal Mukabili Ödemenin Özellikleri:

Taraflar birbirlerini iyi tanırlar ve karşılıklı güvenleri vardır.

İhracatçı için en riskli ödeme şeklidir. Çünkü mal bedelinin ödenmesi ile ilgili hiçbir güvence yoktur. Bir başka ifade ile ihracatçı gönderdiği malın parasını alamama ya da kesintiyle alma gibi risklerle karşı karşıya kalabilir.⁶

İthalatçı için ideal bir ödeme yöntemidir.

Alıcı ve satıcının uzun zamanlardan beri birbirleriyle iş yaptıkları ve birbirlerine tam güven duydukları durumlarda uygulanabilen bir yöntemdir.

Belirli bir ödeme tarihi taşımaması yönünden esnek bir uygulamadır.

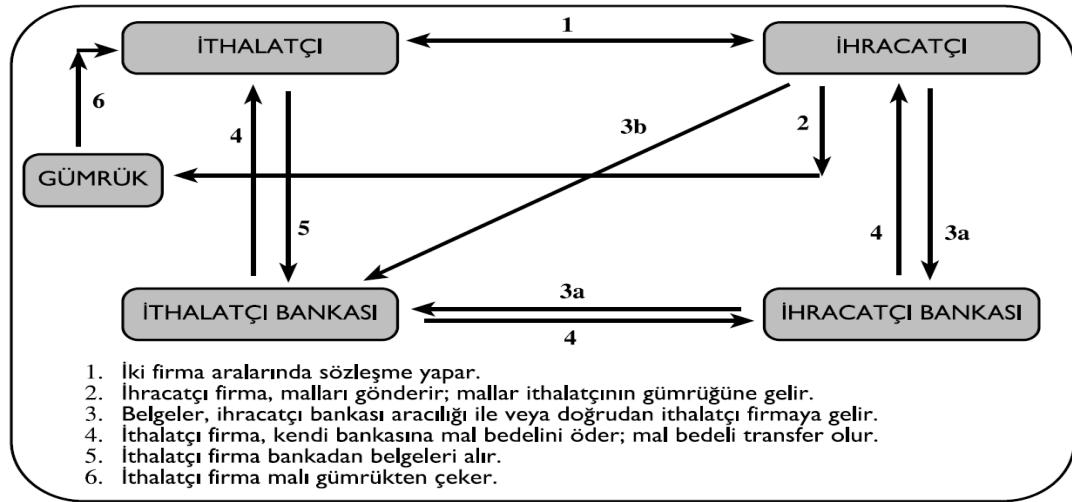
2.2.1.2. Mal Mukabili Ödeme İşleminin Aşamalar⁷

1. Aşama: İhracatçı ile ithalatçı aralarında belirli bir mal için satış sözleşmesi yaparlar.
2. Aşama: İhracatçı, ihraç konusu malları ithalatçıya iletmek üzere taşıyıcısına teslim eder.
3. Aşama: İhracatçı malların sevkini müteakip, bu sevke ilişkin sevk evraklarını kendi ülkesindeki bankasına (muhabir bankaya) verir.
4. Aşama: Sevk belgeleri ithalatçıya gönderilir.
5. Aşama: Taşıyıcı tarafından ihracat konusu mallar, ithalatçının bulunduğu ülkedeki gümrük idaresine veya gümrüğün denetimindeki sundurma/antrepoya ve benzerine getirilip teslim edilir.
6. Aşama: İthalatçı gümrük idaresine müracaatla ve işlemlerini ikmal ederek mallarını gümrükten çeker.

⁶ T.C. Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi (İhracat ta Pratik Bilgiler)

⁷ GERNİ, Cevat. Dış Ticaretle Ödeme, Ankara, 1989.

7. Aşama: İthalatçı tarafından malların bedelinin transferi için bankaya müracaat edilerek mal bedelleri bankaya (amir bankaya) ödenir.
8. Aşama: Amir banka tarafından bu mal bedellerinin tahsilini müteakip Türk Parası Transfer belgesi veya Döviz Satış Belgesi düzenlenerek, muhabir bankaya (ihracatçının ülkesindeki bankaya) transfer edilir.
9. Aşama: İhracatçı ülkesindeki bankadan (muhabir bankadan) ihraç ettiği mallarının bedellerini tahsil eder.

Şekil 2.3. Vesaik Mukabili Ödeme

Kaynak: ÜZÜLMEZ Petek, Nevşehir ticaret ve sanayi odası 22.12.2014–26.12.2014 *Dış Ticarete Eğitimi Ders Notları*

2.3.1. Vesaik Mukabili Ödeme-Poliçeli Satış (Cash Against Document) – CAD:

Bir malın ihraç ülkesinden yola çıkarılmış olduğunu gösteren belgesinin ihracat bedelini ödeyerek bankadan alınması yoluyla yapılan ödeme şeklidir.

Bir başka ifade ile bankanın ihraç bedelini tahsil ettikten sonra vesaikleri ithalatçıya teslim ettiği ödeme türüdür.

Uluslararası ticarete yaygın olarak kullanılan bir ödeme aracıdır.

2.3.1.1.Vesaik Mukabili Ödeme İşleminin Özellikleri:

İhracatçı için risk taşıyan bir ödeme şeklidir.

Vesaik mukabili ödemede ithal konusu malın ülkeye gelmiş olması şart değildir.

Bu tür ödemede ihracatçı sevk ettiği mallar karşılığı bu malların sevk edildiğini gösteren belgeler (vesaik) karşılığında bir kredi kullanmaktadır.

Gerek ithalatçının ülkesindeki bankanın ve gerekse ihracatçının ülkesindeki bankasının hiçbir ödeme taahhüdü bulunmamaktadır.

Vesaik Mukabili Ödeme yönteminde bankaların aval veya garanti vermemişlerse satış işleminin aksamadan gelişmesini garanti edecek herhangi bir yükümlülükleri söz konusu değildir.

Bankalar sadece ihracatçının kendilerine verdiği vesaikin ithalatçının ülkesindeki muhabirlerine gönderilmesini ve tahsil emrindeki direktifler uyarınca alıcıya teslimi sorumluluğunu taşırlar.

Birinci türü: görüldüğünde ödemeli poliçe (At sight bill of exchange), sevk belgeleri ithalatçıya ancak ödemeyi yaptığı takdirde teslim edilir.

İkinci türü: “ticari kabul” (commercial acceptance) olup, belgeler alıcıya, adına çekilen poliçedeki bedeli ödeyeceği dair “kabul” alındıktan sonra teslim edilir. İhracatçının bankası kabul edilmiş poliçeyi saklar ve süresi geldiğinde tahsil eder. Vesaik mukabili ödeme şeklinde kullanılan belgelerden biri konşimentodur.

Konşimento: Gemiye yüklenen bir malın teslim alındığını gösteren, gönderenin ve alıcının adlarının yazılı olduğu hukuki belgedir. Malın alıcısına genellikle önceden gönderilen bu belge, alıcının mal üzerindeki mülkiyet hakkını gösterir. Alıcı, bu belge olmaksızın malları teslim alamaz.

Konşimento ithalatçının bankası adına kesilmektedir. Bir başka ifade ile konşimentoda gönderilen (cosignee) bölümünde ithalatçının bankasının isim, unvan ve adresi yazılır. Bildirim yapılacak kişi (notify) bölümünde ise alıcı firmanın isim, unvan ve adresi yazılır.

İthalatçının bankası (tahsil bankası) mal bedelini tahsil edince konşimentoyu ithalatçıya ciro eder. Böylece ithalatçı, bankanın kendisine konşimentoyu ciro etmesi üzerine malların alıcısı sıfatını kazanmaktadır.⁸

2.3.1.2.Vesaik Mukabili Ödeme İşleminin Tarafları:

A-) İhracatçı (Drawer, exporter, principal)

Yüklediği mallara ilişkin belgeleri tahsil talimatı ile birlikte bankasına verir. Akreditifte amir, ithalatçı olduğu halde tahsil vesaikinde amir ihracatçıdır.

B-) Tahsile gönderen banka (Muhabir Banka/Remitting bank)

İhracatçının seçtiği bir bankadır. İhracatçının belgelerini ithalatçının ülkesindeki bankaya göndermektedir. Belgeleri kendi talimat mektubu ekinde gönderir. İhracatçının vereceği talimatları yerine getirir ve ödeme yapılana kadar takip eder.

C-) Tahsil Eden veya İbraz Eden Banka (Amir Banka Collecting or presenting bank)

Tahsil vesaikini ödeme ya da kabul karşılığında ithalatçıya veren bankadır. Ayrı bir banka olabileceği gibi tahsile gönderen bankanın şubesi de olabilir. Banka, tahsil ettiği paraları havale eder. Poliçe bedelinin ödenmemesi durumunda muhabirin talimatına uyar, örneğin protesto eder. Vesaik bu bankaya çoğunlukla “Remitting bank” tarafından gönderilir. Ancak kimi zaman doğrudan doğruya ihracatçının gönderdiği de görülebilir. Ayrıca ihracatçının o ülkedeki temsilcisi de vesaiki verebilir.

D-) İthalatçı (Dravee, importer)

Kendisine sunulan belgelerin bedelini öder ya da vadeli bir poliçeyi kabul eder.

2.3.1.3. Vesaik Mukabili Ödeme Şeklinin Aşamaları:

1. Aşama: İhracatçı ve ithalatçı satış sözleşmesi yaparlar,
2. Aşama: İhracatçı, mallarını ithalatçıya teslim edilmek üzere sevk eder,
3. Aşama: İhracatçı ilgili sevk belgelerini kendi ülkesindeki bankaya verir,
4. Aşama: İhracatçıdan vesaiki alan banka, “vesaik mukabili” şartı ile ithalatçının bankasına gönderir,

⁸ Durukanoğlu, Nihayet, Dış Ticaret Dünyası, İstanbul 2008.

5. Aşama: İthalatçının bankası gelen vesaikin ithalatçıya ihbarını yapar,
6. Aşama: İthalatçı bankasına mal bedellerini(ithalat bedellerini) yatırır,
7. Aşama: İthalatçının bankası ithalat bedellerinin ihracatçının bankasına transferini yapar ve sevk belgelerini ithalatçıya teslim eder,
8. Aşama: İhracatçının bankası mal bedellerini ihracatçıya öder,
9. Aşama: Mallar taşıyıcı tarafından ithalatçının bulunduğu gümrük idaresine getirilir,
10. Aşama: Bankadan vesaikleri alan ithalatçı gümrük idaresine başvurarak, malların ithalatını gerçekleştirir. (İthalatçı artık ilgili belgeleri nakliye firmasına ibraz ederek malları çekebilir.)

2.4.1. Malın Elden Çıkarılmasından Sonra Ödeme – Konsinye Satış (Shipment on Consignment):

Bu tür ödeme şeklinde mal ithalatçının ülkesine önceden gelmekte, ithalatçı da malın satışını yaptıkça satış bedelinden kendi komisyonunu düşmekte ve kalan miktarı ihracatçıya göndermektedir. Büyük ölçüde güvene dayanan ve konsinye satış diye de adlandırılan bu ödeme şeklinde de bankalardan yararlanılması gereklidir.

Konsinye satış, normal yollarla satışı zor olan ve alıcının görüp beğenmesini gerektiren mallar için söz konusudur. Daha çok yaş meyve ve sebze gibi bozulabilir ve fiyatı günlük mal arzına göre değişebilen mallarda konsinye ihracat tercih edilmektedir.

2.5.1. Kabul Kredili Ödeme (Acceptance Credit):

İthalatçının, ihracatçı tarafından keşide edilen poliçeyi kabul ederek (ödeme yapmadan önce) malları almasını sağlayan bir kredi şeklidir.

Poliçe, alacaklı tarafından borçlu üzerine keşide edilen ve belirli bir tutarın belirli bir süre içinde veya ibrazında üçüncü şahsa veya emrine ödenmesi talebini kapsayan bir ödeme emridir. Poliçede esas itibarıyla 3 kişi vardır. Poliçeyi düzenleyene keşideci, borçluya muhatap, bedelin ödeneceği şahsa lehtar denir.

Ancak keşideci ile lehtarın aynı kişi olması da mümkündür. Bu durumda ihracatçı hem keşideci, hem de lehtar, ithalatçı ise muhatap olur.

İhracatçının düzenlemiş olduğu poliçe ithalatçı ile aralarındaki anlaşmaya göre genellikle ithalatçı tarafından kabul edilir, ithalatçı bankası tarafından da aval verilir. Amir bankanın aval vermesi durumunda ithalatçının amir bankada gayri nakdi bir kredisinin olması gerekir.

Kabul kredide ithalatçı firmanın ihracatçı firmaya faiz ödemesi de söz konusu olabilir. Bu durumda faiz için ayrı bir poliçe düzenlenir. İhracatçının poliçeleri vadesinden önce iskonto ettirmesi mümkündür.

2.5.1.1.Kabul Kredili Ödemenin Çeşitleri:

Kabul kredili mal mukabili ödeme: mal mukabili işlemlerde ithalatçı önce malı çeker sonra mevzuatta belirlenen sürede mal bedelini öder. Bu işlemde ise ödeme yapması gereken süre içerisinde poliçe kabul edilecek poliçe vadesinde ise ödeme yapılacaktır. Böylece süre açısından ithalatçıya ikinci bir finansman kolaylığı yaratılmaktadır.

2.5.1.1.1. Kabul kredili akreditifli ödeme:

İhracatçının kuşat mektubuna uygun vesaiki bankaya ibraz ettiğinde mal bedelini tahsil etmeyip banka tarafından kabul edilmiş poliçenin vadesinde ödeneceğini taahhüt altına alan bir ödeme biçimidir. Poliçe vesaik ekine ilave edilerek, teyitli akreditifte teyit bankası adına, teyitsiz akreditifte ise genellikle amir banka adına düzenlenir.

2.5.1.1.2. Kabul kredili vesaik mukabili ödeme:

Bu ödeme şeklinde malların alıcıya gönderilmesinden sonra bankanın mal bedelini tahsil etmesi yerine poliçeyi alıcıya kabul ettirdikten veya bu kabule kendisinin de avalını verdikten sonra vesaiki alıcıya teslim edip daha sonra poliçe vadesinde mal bedelinin ihracatçıya ödendiği ödeme şeklidir.

2.6.1. Karşı Ticaret (Counter-Trade):

Bir çeşit takas işlemidir. Alıcının ithalat bedelini ödemek için yeterli dövizinin olmadığı fakat satmak istediği malı olan kurum ve kuruluşların başvurduğu bir yöntemdir. Bu ticaret şekli daha çok finansman zorluklarının yaşadığı ülkelere yönelik ihracatlarda gündeme gelmektedir.

2.6.1.1. Karşı Ticaretin Başlıca Türleri:

2.6.1.1.1. Takas

Finansal ödeme veya fon transferinin yer almadığı tek bir sözleşme ile gerçekleştirilen, eşit değerde olduğu kabul edilen iki mal grubunun doğrudan ve eşzamanlı olarak değiştirildiği işlemlerdir. Takas sözleşmeleri aynı müşteri ile uzun vadeli ve düzenli işlemleri değil, genellikle bir defaya mahsus işlemleri kapsamaktadır.

T.C. Merkez Bankası'nın I-M Sayılı Genelgesinin ihracata ilişkin hükümlerinden takas işlemi özel takas ve bağlı muamele olarak ikiye ayırmıştır. Talepler, yabancı firma veya firmalar ile yapılan sözleşme ve "Bağlı muamele veya Takas başvuru Formu"ndan altı nüsha düzenlemek suretiyle müracaat yazısı ile ihracatçı birliklerine yapılır. Bağlı muamele veya takas izinlerinin süresi altı aydır. Hesaptan izlenebilmesi için ithalat ve ihracat işlemleri aynı banka tarafından yürütülür. İki ülke arasındaki işlemleri TAKAS; ikiden fazla ülke arasında yapılan işlemler ise BAĞLI MUAMELE olarak adlandırılır.

2.6.1.1.2. Özel Takas

Mal veya hizmet ihraç ve ithalinde karşılıklı olarak tarafların aynı gerçek veya tüzel kişiler olması halinde, ihraca ve ithale konu olan malların bedellerinin herhangi bir ara hareketi söz konusu olmaksızın kısmen veya tamamen birbiri ile takas edilebilmesi olarak tanımlanmıştır.

2.6.1.1.2.1. Takas Talebi:

Mal veya hizmet ihracatının önce yapılması halinde mal ihracatı için ihracatla ilgili olarak belirlenen tahsil süreleri, hizmet ihraç bedelleri için ise hizmete ilişkin fatura

veya hak ediş raporu tarihinden itibaren yüz seksen gün içinde, mal ithalatının önce, yapılması halinde ithal tarihinden itibaren 180 gün, hizmet ithalinin önce yapılması halinde ise mal ihracına ilişkin bedellerin tahsil süreleri içinde bankalara yapılır.

Hizmet ihracı bedelleri ile hizmet ithali bedellerinin takas talebi herhangi bir süreyle sınırlı değildir. Takas talebinde, mal ithal ve ihracı için ithalat ve ihracat hesabının kapatılmamasına ilişkin belgelerin hizmet ithal ve ihracında ise fatura ve/veya hak ediş raporunun ibrazı gerekir. Hesapların izlenmesi bakımından ithalat ve ihracat işlemleri aynı banka tarafından yürütülür.

Bankalarca takasa tabi tutulan bedeller için TL olarak aynı kur üzerinden DAB ve Türk parası transfer belgesi (TPTB) düzenlenir. Bu belgelerde kayıtlı kur, düzenleme tarihindeki TCMB döviz alış kurundan az olamaz.

Dış ticaret sermaye şirketleri ve sektörel dış ticaret şirketleri aracılığıyla yapılan ihracatta da yurt dışındaki satıcı ve alıcının aynı gerçek veya tüzel kişi olması, firmalar muvafakat yazısı alınması, ihracata ilişkin GB’de tedarikçi unvanının kayıtlı olması veya firmanın tedarikçi niteliğine haiz olduğunun satış faturasıyla tevsiki kaydıyla tedarikçi firmanın yaptığı ithalatın bedelleri dış ticaret sermaye şirketleri ve sektörel dış ticaret şirketlerinin ihracat bedelleri ile kısmen veya tamamen takas (mahsup) edilebilir.

Malların ithalatı sırasında ilgililerce GB’ ye ödeme şekli olarak “özel takas” yazılır. İlgili gümrük müdürlüğünce de söz konusu GB’nin 28. Hanesinde kayıtlı bankaya bu ithalatla ilgili gerekli bilgi iletir. Mal ihracının takasa tabi tutulmayan kısmının tahsilinde genel esaslar uygulanır.⁹

⁹ ŞAHİN Arif, İhracata İlişkin Esaslar ve Uygulamalar, Ankara 2005.

2.6.1.1.2.2. Bağlı Muamele:

İhracata konu olan malların ve hizmetlerin bedellerinin dış ticarete taraf olan ülkeler ve firmalar asında yapılan anlaşmaya istinaden para yerine geçen diğer mal ve hizmet ithalatıyla karşılanması ve aradaki artı-eksi farkların döviz transferleri ile kapatılmasıdır. Gümrük Birliği'ne ye ülkeler dışında nc ülkelerce yapılacak dış ticaret faaliyetlerinde gerektiğinde kullanılmak üzere ithal edilen mal ve hizmet ihracı karşılandığı, ithal ve ihraç fazlalığıının döviz olarak tediye veya tahsil edildiği bir ödeme şeklidir.

İthal edilen mal, hizmet ve teknoloji bedelinin mal, hizmet ve teknoloji ihracıyla karşılandığı ithal veya ihraç fazlalığıının döviz olarak ödendiği veya tahsil edildiği bu ödeme şeklinde aşağıdaki esaslara göre işlem yapılır. Bankaca, ihracatçı firmanın yesi olduğu veya bulunduğu bölgedeki ihracatçı birliğinin izin belgesi aranır. İhracatçı birliği, verdiği izin belgesinin bir örneğine “Bağlı Muamele veya Takas Başvuru Formu”nda beyan edilen bankaya gönderilir. Hesapların izlenmesi ve işlemleri takibi bakımından ithalat ve ihracat işlemleri aynı banka tarafından yürütülür. İthalat ve ihracatın ihracatçı birlikleri tarafından verilen izin belgesindeki süre (ek sreler dahil) içinde gerçekleştirilmesi gerekir. Bu deme şeklinde firmalarca gerek ithalat gerekse ihracata ilişkin GB' nin 28. Hanesine b işlemleri aracılık eden aynı banka şubesine ödeme şekli olarak “bağlı muamele yazılır.”

İhracatçı birliklerince verilen sreden itibaren 90 gün içinde ithalat ihracat hesabının kapatılmasını teminen aracılık eden banka müracaat edilmesi zorunludur. Birliklerce verilen izin belgesinde ithalat ve ihracat bedelleri TL olarak gösterilmiş ise DAB ve Türk parası transfer belgesi bankaya başvuru tarihi itibariyle TL olarak düzenlenir.

Döviz olarak gösterilmiş ise bankaya başvuru tarihi itibariyle serbestçe belirlenen alış kurundan TL ye verilerek TPTB ve TL olarak DAB düzenlenir.

Uygulanacak kur, belgelerin düzenlenme tarihinde TCMB döviz alış kurundan az olamaz. Her iki hale de belgeler üzerine “bağlı muamele” olduğuna ilişkin not konulur ve fiili ihraç ve ithal tarihi yazılır.

Banka tarafından hesabı kapatılan veya kambiyo müdürlüğüne ihbar edilen işlemler hakkında izin v-belgesi veren ihracatçı birliğine 10 iş günü içinde bilgi verilir. İhracat bedelinin verilen süre içinde mal ile karşılanmaması durumunda döviz olarak tahsil edilen kısım ilgililere serbest kurdan ödenir.

İhracatın yapılmaması veya ithalatın tamamını karşılamaması halinde ithalatın ihracatla karşılanmayan kısmı mal mukabili ödeme hükümlerine tabi tutulur.

İhracat veya ithalat bedellerinin kısmen veya tamamen hizmet veya teknoloji transferiyle ödenmesinin öngörüldüğü durumda ithalatçı veya ihracatçının düzenlediği fatura veya gerek duyulacak diğer belgelerdeki tutarlar esas alınır. Bağlı muamele konusu ihracata ilişkin GB'nin peşin bedelin tavsiyesi suretiyle kapatılmasında kullanılması mümkündür.¹⁰

2.6.1.1.2.2.1. Kliring (clearing):

Kliring anlaşması imzalayan ülkelerde ithalatçılar, ithal ettikleri malların bedelini kendi ülkelerinde kliring hesaplarında tutmakla görevlendirilen merkez bankası veya kliring ofisi gibi bir kuruma ulusal paraları cinsinden öderler. Hesaplar dönem sonunda karşı ülke ithalatçılarında kendi ilgili kurumuna yatırmış oldukları paralardan oluşan hesaplarla denkleştirilir. Eğer arada bir açık söz konusu ise bu açık önceden anlaşılan herhangi bir konvertibl döviz ile kapatılır. Takasın biraz daha geliştirilmiş bir türüdür.

2.6.1.1.2.2.2 Karşı-alım (counter-purchase):

Satıcının ihracat sözleşmesindeki değerini belirli bir yüzdesindeki malı, karşı taraftan ya bizzat satın alması ya da satışın bir üçüncü taraf tarafından gerçekleştirilmesini sağlamaya dayanan bir işlemdir. Karşı ticaret takasın en kullanılan şeklidir. İhracatçının böyle bir taahhüde girmeden önce dünya piyasaları hakkında çok iyi bir

¹⁰ İhracatta Ödeme Şekilleri, T.C. Başbakanlık dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi (İhracat ta Pratik Bilgiler)

bilgi ile birlikte, anlaşılacak şartların dikkatli bir biçimde değerlendirilmesi gerekmektedir.

2.6.1.1.2.2.3. Dengeleme(compensation):

İhraç edilen mal bedelinin tümünü veya bir kısmını mal karşılığında alması anlamındadır. Dolayısıyla tam dengeleme ve kısmi dengeleme şeklinde iki kısma ayrılır. (full compensation – partial compensation). Geri alım ise dengelerin bir başka şeklidir. Burada ihraç edilen malların (ki bu mallar sermaye malları veya anahtar teslimi projeler niteliğindedir) bedeli bu mallar vasıtasıyla gerçekleştirilecek üretimin satın alınmasıyla ödenmektedir. Üçlü-ticaret (swicts deals) : bir ülke tarafından ödenecek hesabın başka bir ya da daha fazla ülkeye transfer edilme işlemidir.

2.7.1. Mahsuben Ödeme:

İhracat bedellerinin tamamını veya bir kısmını mal ve/veya hizmet ithali suretiyle ödenmesi ya da aralarındaki artı veya eksi farkın nakit olarak kapatılması şeklinde yapılan ödeme şeklidir. Mahsuben alış yapılacaktır (ödemede kullanılacak) dövizle mahsuben ödenecek giderle ilgili döviz cinsinin farklı olması halinde mahsuben ödenecek azami tutar TC merkez bankası çapraz kuru esas alınmak suretiyle tespit edilmektedir. Bu durumda DAB alış yapılan döviz satım belgesi (DSB) transfer edilen döviz cinsinden düzenlenir.

Mal ve hizmet ihracı bedelinin mahsuben ödemede kullanılacak kısmının mahsup tarihinden önce alışının yapılmamış (DAB düzenlenerek TL ye çevrilmemiş) olması şarttır.

Peşin dövizler mahsuben ödemede kullanılamaz. Mahsuben ödeme işleminde DAB ve DSB aynı kur üzerinden düzenlenir. Mahsuben ödemede kullanılacak (alış yapılacak) döviz cinsi ile mahsuben ödenecek (transfer edilecek) gidere ilişkin döviz cinsinin farklı olması halinde mahsuben ödenecek azami tutar ihracatçı ile banka arasında mutabık kalınan çapraz kur esas alınmak suretiyle tespit edilir. Bu durumda DAB alış yapılan, DSB transfer edilen döviz cinsinden düzenlenir.

Hizmet ihracı bedelinin tahsili zorunlu olmadığından bu bedeller için mahsup talebi de bu süre içinde yapılacaktır.

Mal ve hizmet ihracı bedelinin mahsuben ödemede kullanılacak kısmının alışının yapılmamış yani TL ye çevrilmemiş olması gerekmektedir.

Mahsuben ödemede kullanılacak azami döviz tutarı varsa TC merkez bankasına yapılacak zorunlu döviz devri tutarından sonra kalan tutardır.

Türkiye ikili hesap ilişkisinin devam ettiği ülkelere gerçekleştirilen ve bedelleri bu hesaplardan ödenen mal ve hizmet ihracına ilişkin dövizler ile prefinansman kredisi ve peşin dövizler mahsuben ödemede kullanılamaz.

Aracı ihracatçı vasıtasıyla yapılan ihracatta ihracatçının olayı ve imalatçı firma unvanının GB’de kayıtlı olması şartıyla ihracat bedelleri imalatçının yukarıda sayılan bütün döviz giderlerinin mahsuben ödenmesinde kullanılabilir. Bu durumda DAB ihracatçı, DSB’de imalatçı firma adına düzenlenmektedir.

İhracat bedelini mahsuben ödemede kullanılacak tutarının ithalat bedelini karşılamaması halinde bakiye ithalat bedeli, genel esaslar dahilinde de ödenmektedir. Mahsup işleminde aynı kur üzerinden DAB ve DSB düzenlenir.

2.8.1. Akreditifli Ödeme/Kredi Mektubu (Letter of Credit):

Yurt dışı alımlarda ihracatçı ile ithalatçının birbirine yeterince güvenmediği durumlarda, araya uluslararası güvene sahip bankalar girmektedir. Bankalar akreditif biçiminde bu işlemleri takip etmektedir. Akreditif hem ithalatçıyı hem de ihracatçıyı koruyan bir işlemdir. Akreditif uluslararası ödemelerde(Vesikalı kredi, Kredi mektubu, Vesikalı kredi mektubu, Ticari kredi mektubu) gibi aynı anlama gelen çeşitli deyimler kullanılmaktadır.¹¹

¹¹ ŞAHİN Arif, İhracata İlişkin Esaslar ve Uygulamalar, Ankara 2005.

Akreditif bir banka tarafından açılır. Akreditif alıcı bankasının satıcıya hitaben yazdığı kendi taahhüdünü kapsayan bir ihbar mektubu şeklinde düzenlenir. Bununla bu mektubun muhatabı olan satıcı, söz konusu mektupta belirtilen belgeleri ibraz ettiği ve şartları yerine getirdiği takdirde belli edilen miktara kadar, bir parayı bankadan almak yetkisine sahiptir.

Akreditiflere ilişkin Bir örnek Usuller ve Uygulama Kuralları MTO tarafından ilk kez 1933 yılında yayımlanmış ve revizyonları 1951, 1962, 1974, 1983 ve 1993 yıllarında yapılmıştır. Kurallara ilişkin en son düzenleme ise MTO Yönetim Kurulu tarafından Kasım 2006'da kabul edilerek, UCP 600 (Uniform Customs and Practice for Documentary Credits) olarak Aralık 2006'da yayımlanmıştır. 2007 yılında tekrar revize edilerek, 1-Temmuz -2007 tarihli 600 no'lu yayınla getirilmiştir. Akreditif, ithalatçının talimatına dayanarak, bir bankanın belirli bir paraya kadar, belirli bir süre içinde, belirli belgeler karşılığında ve öngörülen şartların yerine getirilmesi kaydıyla, ihracatçıya ödeme yapacağını veya ihracatçı tarafından keşide edilen poliçeleri kabul veya iştirah edeceğini ihracatçıya karşı yazılı olarak taahhüt etmesidir.

Tanımlar:

• Amir:

Akreditifin açılması için talepte bulunan taraftır. Akreditif amiri malın alınması için satıcı ile sözleşme yapar ve bu sözleşme ile akreditifin açılmasını kararlaştırır. Amir, akreditife dayanarak lehtara ödeyeceği miktarı bankaya ilk talepte vermeyi yüklenir.

• Lehtar:

Lehine akreditif açılan ihraç ettiği malın bedelini akreditif şartlarına uygun olarak ibraz ettiği vesaik karşılığında aracı bankadan tahsil veya düzenlediği poliçenin kabulünü aracı banka kanalı ile temin eden taraftır. Akreditif lehtarının aracı bankaya verdiği vesaik, aracı banka tarafından uygun bulunmazsa, ancak amirin vesaikteki farklılıklara dair bankasına gönderilecek talimata göre parasını alır.

- Uygun İbraz:

Akreditif şartlarına, ICC kurallarının uygulanabilir hükümlerine ve uluslararası bankacılık uygulamasına uygun bir ibraz anlamına gelir.

- Teyit:

Amir bankanın kesin yükümlülüğüne ek olarak teyit bankasının uygun bir ibrazı karşılayacağına veya iştirâ edeceğine ilişkin kesin bir yükümlülüğü anlamına gelir.

- Akreditif:

Adı ve tanımlaması ne olursa olsun, amir bankanın uygun bir ibrazı karşılayacağına ilişkin kesin bir yükümlülüğünü oluşturan dönülemez nitelikte bir düzenlemedir.

- İbrazı Karşılanması:

a. Akreditif belgelerin ibrazı üzerine ödeme yöntemiyle kullanımda ise ibrazında ödeme yapmak,

b. Akreditif vadeli ödeme yöntemiyle kullanımda ise vadeli ödeme yükümlülüğüne girmek ve ödeme vadesinde ödeme yapmak,

c. Akreditif poliçe kabulü yöntemiyle kullanımda ise lehtar tarafından çekilen poliçeyi kabul etmek ve poliçenin ödeme vadesinde ödeme yapmak anlamındadır.

- Amir Banka:

Bir amirin talebi üzerine veya kendi adına bir akreditif açan bankadır. Akreditifin açılması, küşat mektubunun amir banka tarafından aracı bankaya gönderilmesi ile gerçekleşir. Bir amir banka akreditifi açtığı an itibariyle ibrazı karşılamakla dönülemez biçimde yükümlüdür. Amir banka küşat mektubunda belirtilen şartların gerçekleşmesi halinde akreditif bedelini ödeyeceğini veya ihracatçı tarafından düzenlenecek poliçeyi kabul edeceğini taahhüt eder.

Amir bankanın amir ile lehtar arasındaki satış sözleşmesi ile bir ilgisi yoktur. Ancak bankanın sorumluluğu akreditifin şartlarına bağlıdır. Banka risk altına girmemek için ödemede bulunurken akreditif şartlarına tamamen uyulmuş olup olmadığını büyük

bir dikkatle araştırmak zorundadır. Bankalar vesaikin geçerliliğine ilişkin sorumluluk almazlar.

- İştira:

Uygun bir ibraz altında poliçelerin veya belgelerin, görevli bankanın ramburse edilmesi gereken banka iş gününde veya daha önce görevli banka tarafından lehtara avans ödeme yapılarak veya avans ödeme yapılacağı kabul edilerek satın alınmasını ifade eder.

- Görevli Banka:

Akreditifin kullanımda olduğu banka veya herhangi bir banka nezdinde kullanılır biçimde açılmış bir akreditifte herhangi bir banka anlamındadır.

- İbraz:

Bir akreditifin altında belgelerin amir bankaya veya görevli bankaya teslimi veya bu suretle teslim edilen belgeleri ifade eder. İbraz Eden, İbrazı yapan bir lehtar, banka veya diğer taraftır.

- Aracı Banka–(İhbar Bankası–Teyit Bankası–deyen Banka):

Amir bankanın akreditif açtığı, yani küşat mektubunu gönderdiği bankadır. Bu banka akreditifi ihracatya bildiriyorsa aynı zamanda ihbar bankasıdır. İhracat akreditifi açan bankanın itibarını yetersiz bulduğu takdirde kendi ülkesinde bulunan bir bankanın da keşide edilecek poliçelerin ödeneceğine dair taahhütte bulunmasını isteyebilir. Akreditif bedelinin kendisi tarafından ödeneceğini lehtara taahhüt eden bankaya teyit eden banka denir. Uygulamada çoğunlukla akreditif teyit edildiğinde ihbar eden banka ile teyit eden banka aynı banka olur.

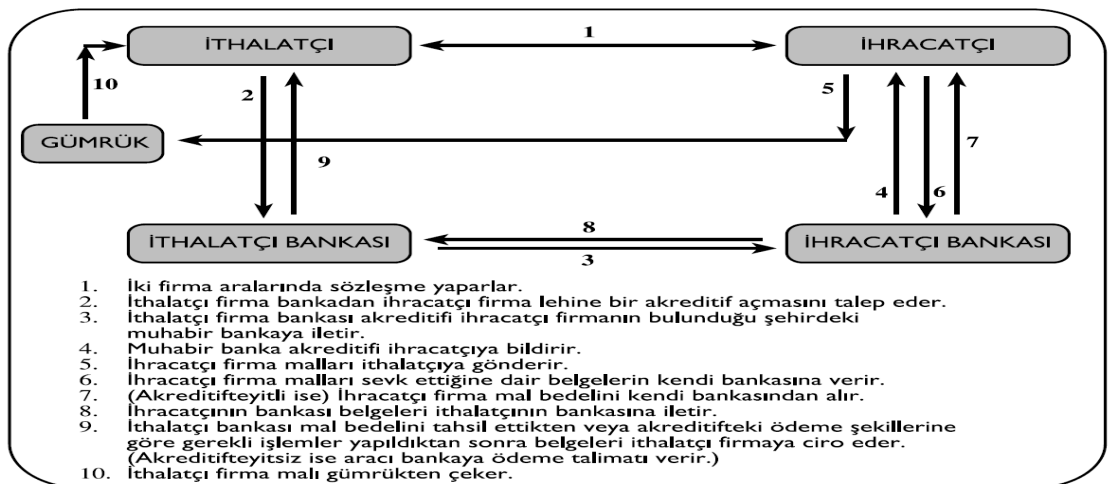
2.8.1.1. Akreditif İşleminin Yapılış Şekli:

İthalat ve ihracat firma aralarında anlaşılırlar. Bunun zerine ithalat firma (amir) kendi bankasına (amir banka) başvurarak ihracat firma (lehtar) lehine belirttiği koşullarda bir akreditif açmasını talep eder. Akreditifli deme Şeklinde işlemi ithalat başlatır.

Amir banka ithalatçının talebini inceledikten sonra, ihracatçı nam ve hesabına muhabiri olan yurtdışındaki bir bankaya akreditif açar ve muhabir bankadan akreditifin koşullarını lehtar firmaya ihbar etmesini ister. Muhabir banka akreditifin açıldığını şartları ile birlikte ihracatçı firmaya iletir.

Akreditifte en az ithalatçı ve ihracatçı dışında iki banka vardır. İhbar bankası; teyit bankası, kredi sağlayan banka, malı kısmen gönderen ihracatçı aynı taraf olabilirler. İhracatçı firma daha önceki anlaşmaya göre akreditifte belirtilen malları belirtilen süre içinde hazırlar ve sevk eder, belgeleri de süresi içinde bankaya verir.

Muhabir banka belgeleri inceler ve akreditif teyitli ise bedelini ihracatçıya öder, daha sonra belgeleri amir bankaya gönderir. (Akreditif teyitsiz ise amir bankadan ödeme için talimat bekler.) Belgeleri alan amir banka gerekli incelemeyi yaptıktan ve mal bedelini tahsil ettikten sonra belgeleri akreditif amirine yani ithalatçıya teslim eder. Görevleri çerçevesinde hareket eden görevli banka, varsa teyit bankası ve amir bankalar ibrazın uygunluğunu belirlemek için ibraz gününü izleyen azami beş banka iş gününe sahiptir. Akreditifli Ödeme yönteminin işleyişi Şekil 3.4' de gösterilmiştir. Bankalar belgelerin ilişkili olabileceği malları, hizmetleri veya yapılan işleri değil, belgeleri göz önünde bulundurarak (belgeler üzerinden) işlem yaparlar.

Şekil 2.4. Akreditif Ödeme Yöntemi

Kaynak: ÜZÜLMEZ Petek, Nevşehir ticaret ve sanayi odası 22.12.2014–26.12.2014 *Dış Ticarete Eğitimi Ders Notları*

2.8.1.2. Akreditif işleminin özellikleri

Uluslararası ticarete en sık kullanılan ödeme şeklidir.

Akreditif hem ihracatçıyı, hem de ithalatçıyı koruyan bir işlemdir.

Akreditif, ithalatçının verdiği talimat doğrultusunda, ithalatçının çalıştığı bankanın belirli bir meblağa kadar ve belirli bir vade için istenilen koşulların yerine getirilmesi ve ihracatçı tarafından ihraç edilen malları ihracata ilişkin belgelerin ibrazı karşılığında ihracatçıya ödeme yapılacağını taahhüt etmesidir.

İthalatçı firma, kendi bankasına verdiği emirle ithal edeceği malın karşılığını ihracatçı firmanın bankasına, mal ihraç edildiği takdirde ödemeyi taahhüt ettiğini bir kredi mektubu ile bildirir bu kredi mektubu akreditiftir.

Bu sistem, diğer ödeme yöntemlere göre daha pahalı olmasına rağmen, en güvenilir olanıdır. Hem satıcıya hem de alıcıya çeşitli faydaları vardır. Mal bedelinin banka taahhüdünde olması, transfer riskinin büyük ölçüde ortadan kalkması, satıcı ve alıcının kredi imkânı elde etmesi gerekli koşulların yerine getirilmesinin bankaca sağlanması bu faydalar arasındadır.

Akreditifte bankalar ve belgeler üzerinde işlem yaparlar. Çünkü akreditif işlemleri mallarla ilgili olmayıp yapılacak hizmet ve işlerle ilgilidir.

Akreditifler dayandırıldıkları satış sözleşmelerinden veya diğer sözleşmelerden ayrı işlemlerdir.

Akreditif mektubunda yer alan bilgilere ilişkin açıklamalar:

- 1-Amir bankanın(ithalatçının kendi bankası) adı ve adresi,
- 2-Akreditifle ilgili banka referans numarası,
- 3-Akreditifin vadesi,
- 4-Akreditifi açtıran ithalatçının adı ve adresi,
- 5-Lehtarın(ihracatçının) adı ve adresi

- 6-Akreditifi ihbar eden bankanın(ihracatçının bankası) adı ve adresi,
- 7-Akreditifin tutarı ve döviz cinsi,
- 8-Akreditifin ödeme şekli,
- 9-İhracatçının tam sipariş tutarının altında sevkiyat(kısmi sevkiyat) yapmasına izin verilip verilmediği,
- 10-Malların aktarma yapılmasına (bir araçtan diğerine) izin verilip verilmediği,
- 11-Malların teslim edileceği yer ve bunun için verilen en son tarih,
- 12-Malların gönderildiği yerin adı,
- 13-Banka tarafından ödeme yapılmadan önce ihracatçının bankasına sunması gereken belgelerin türü ve miktarına ilişkin liste,
- 14-Akreditif vadesi içinde, nakliyeye ilişkin belgelerin verildiği tarihten itibaren diğer belirli belgelerin sunulması için verilen süre.

2.8.1.3. Akreditif Türleri:

2.8.1.3.1. Kullanım Şekline Göre:

- a -Kabilirücu (Cayılabilir-Revocable)
- b-Gayri Kabilirücu (Cayılamaz-*Irrevocable*)

2.8.1.3.1.1. Kabilirücu (Cayılabilir-Revocable):

Amir bankanın ihracatçının nam ve hesabına açtığı krediyi her an kendi isteğiyle iptal edebildiği akreditif çeşididir.

Mal bedelinin ödeneceğine dair bir garanti olmasına rağmen alıcı için kesin olmayan, her an vazgeçilebilir bir durum söz konusudur. Ancak iptal mektubunun satıcının eline geçmesinden önce satıcı akreditif koşullarına uygun olarak yüklemeyi yapar ve vesaiki bankaya ibraz ederse, o takdirde banka akreditif bedelini ödemek zorundadır. Bankaların garantisi bulunmadığından, bu durum ihracatçı için bir risk taşımaktadır. Bu tip akreditif güvenli olmadığı için uygulamada nadiren kullanılmaktadır.

2.8.1.3.1.2. Gayri Kabilirücu (Cayılamaz-*Irrevocable*):

Amir banka ve akreditif amirinin onayı olmadan süresinden önce geriye alınması, bozulması, değiştirilmesi ve iptali mümkün olmayan akreditiflerdir.

Gerekli şartlar yerine getirildiği takdirde, akreditif bedelinin amir bankaca ödeneceği taahhüt edilmiştir. Dolayısıyla birincisine nazaran daha güvenlidir. Tüm taraflarca kabul edilmedikçe iptal edilemez ve değiştirilemez. Bu tür akreditifler daima belirli bir meblağ kadar ve belirli bir vade ile açılırlar.

Gayri Kabilirücu akreditifte amir bankanın ödemesi güvence altında olmakla beraber, ihracatçının ülkesindeki muhabir bankanın ödemeyi yapması garanti değildir. Bu nedenle, akreditifler “teyitli” hale getirilerek daha güvenli bir yol oluşturulmuştur. Gayri Kabilirücu ya da Kabilirücu olduğuna dair herhangi bir kayıt taşımayan akreditifler, gayri Kabilirücu akreditif olarak kabul edilirler.

2.8.1.3.2. Teyit Bankasına Göre:

a- Teyitli (Confirmed)

b- Teyitsiz (Unconfirmed)

2.8.1.3.2.1. Teyitli Akreditif (Confirmed L/C) :

Akreditifi açan amir bankanın muhabir bankaya akreditifi teyit etmesi talimatını verdiği ve böylece muhabir bankanın da açılan akreditifi teyit ettiği akreditif türüdür.

Teyitli akreditifte muhabir banka da akreditifi “teyit” ederek bedellerin ödeneceği hususunda ilave teminat vermektedir. O halde herhangi bir ödenmeme durumunda, muhabir banka amir bankanın yükümlülüğünü üstlenmiş olur. Uygulamada sadece gayri Kabilirücu akreditifler teyitli olarak açılırlar (teyitli gayri Kabilirücu akreditifler).

Bu akreditifler ilgili üç tarafın (amir banka, teyit bankası ve Lehtar) muvafakati olmadan iptal edilemez.

2.8.1.3.2.2. Teyitsiz Akreditif (Unconfirmed L/C):

Muhabir bankanın rolü sadece akreditifin açıldığını bildirmekten ibarettir. Muhabir banka yalnızca ihbar eder, ancak ödeme konusunda herhangi bir taahhüt üstlenmez.

Teyitli akreditiflerde teyit bankası üstleneceği riske karşılık bir komisyon aldığı için, tabiatıyla akreditif masrafları yükselmektedir. O nedenle ithalatçılar genellikle teyitsiz akreditifleri tercih ederler.

2.8.1.3.3. Rotatif-Döner Akreditif (Revolving Credit):

Genellikle belirli bir müşteriden sürekli veya yüksek tutarlı alımlarda kullanılır. Böylece hem işlemlerin tekrarlanması külfetinden kurtulma, hem de yüksek miktarda siparişin fiyat avantajından yararlanma imkânı söz konusudur.

Rotatif akreditifler kullanıldıkça ayrıca bir talimata ya da bildirim gerekliliğinin otomatik olarak yenilenerek aynı şartlarla yeniden kullanılabilen akreditiftir.

Rotatif akreditiflerde dönerlik şartı genellikle iki şekilde olmaktadır.

a-Miktara göre

b-Süreye göre.

Miktara göre devreden akreditiflerde, akreditif tutarı, kaç kere dönebileceği ve böylece ödemeler toplamının sınırı belirlenmektedir.

Süreye göre devreden akreditiflerde ise, her sevkıyatın yapılacağı dönem de belirlenir.

a-Biriken (cumulative)

b-Birikmeyen (non-cumulative)

Biriken rotatif akreditifte, ilk dönemde kısmen veya tamamen kullanılmamış miktar, müteakip dönemdeki tutara eklenerek kullanılabilir.

Birikmeyen akreditifte ise, kullanılmayan kısımdan onu izleyen dönemde faydalanılamaz.

2.8.1.3.4. Kırmızı Şartlı/Peşin Ödemeli Red-Clause L/C:

Akreditif tutarının tamamının ya da bir kısmının, muhabir bankaya sevk belgeleri ibraz edilmeden ihracatçıya avans veya peşin olarak ödenmesi şeklinde yapılan bir akreditif şeklidir.

Peşin Ödemeli Akreditif ithalatçının ihracatçıya tanıdığı bir ön finansman niteliğindedir. Bu akreditiflere Red Clause olarak adlandırılmasının nedeni, akreditife konulan avans şartının önceleri kırmızı kalemle yazılmış olmasıdır.

2.8.1.3.5. Yeşil Şartlı Akreditifler (Green-Clause L/C) :

Mallar önce bir üçüncü şahsa (depo firması) banka adına teslim edilmekte ve ambar teslim makbuzu bankaya verilmek suretiyle karşılığında avans alınabilmektedir. Böylece banka ithalatçının riskini bir ölçüde azaltmaktadır. Fakat yine de risk tamamen ortadan kalkmaz ve nihai sorumluluk alıcı üzerinde kalır.

Red Clause ve Green Clause akreditifler temelde ihracatı finanse etmek işlevi görmektedirler. Böylece ihracatçı ülkedeki kredi faizlerinin ithalatçı ülkedekinden yüksek olduğu zamanlarda, ihracatçılar için düşük maliyetli finansman olanağı sağlamaktadır.

2.8.1.3.6. Karşılıklı Akreditif (Back-To-Back L/C):

“Karşılıklı” akreditifler, transit ticarete, aracı vasıtasıyla yapılan satışlarda kullanılırlar. Transit ticarete aracı firma, hem ithalatçı hem de ihracatçı durumundadır. Aracı firma satış yapacağı ülkede lehine açılmış bulunan akreditifi teminat göstererek, kendisinin ithalat yapacağı ülke (firma) lehine bir akreditif açabilir. İşte bu ikincisine, karşılık gösterilmek suretiyle açıldığı için, karşılıklı akreditif adı verilir.

Bankalar tarafından riski yüksek olduğu için komisyonu da yüksek olmasından dolayı sınırlı uygulanmaktadır.

2.8.1.3.7. Devredilebilir Akreditif (Transferable L/C):

Lehtarı tarafından üçüncü bir şahsa devredilebilen akreditiftir. Devir işleminin, ilk akreditif talimatındaki esas ve koşulları taşıması gerekir. Yalnız, ikinci akreditifte akreditif tutarının ve malların birim fiyatının azaltılması, akreditif vadesi belgeleri ibraz süresi ve en son sevk tarihinin kısaltılması ve sigorta yüzdesinin ise arttırılması mümkündür.

Bu akreditifler, taşıdıkları devir koşullarına göre tamamen veya kısmen devredildikleri gibi, kısımlar halinde birden fazla kişilere devredilebilmesi de mümkündür. Söz konusu akreditifler sadece bir kez devredilebilir, ikinci bir devir söz konusu olamaz.

İlk Lehtar bu akreditifi bir veya birden fazla lehtara devredebilir, ancak kendisine devir yapılan Lehtar bunu ikinci bir devirle bir başka lehtara devredemezler.

Akreditif alacağının devrinde ise, daha çok ilk lehtarın komisyoncu olması ve malı kendisi sevk etmeyip malı sevk edecek ikinci bir lehtara devretmesi gibi durumlarda söz konusu olmaktadır. Devredilebilir akreditifte, akreditifle ilgili bütün haklar, fakat “akreditif alacağının devri”nde ise sadece alacak devri söz konusudur.

2.8.1.3.8. Garanti Akreditifi (Teminat Akreditifi /Stand-by Credits):

İthalatçı ile ihracatçı arasında yapılan sözleşmeden doğan borçların ödenmemesi halinde ödemeyi garanti altına alan, ithalatçının bankasının ithalatçının üstlendiği yükümlülüğün yerine getirilmesini ihracatçıya garanti etmesi suretiyle yapılan akreditiftir.

Bu akreditifin diğer ticari (mal) akreditiflerinden farkı, ithalatçının talimatıyla ihracatçı lehine değil, ihracatçının talimatıyla ithalatçı lehine açılması ve akreditif vesaikinin ibraz edilmemesi halinde ödeme yapılmasını garanti etmesidir.

2.8.1.3.9. Yetki Mektupları

a-Ödeme yetkisi

b-İştira yetkisi

2.8.1.3.9.1. Ödeme Yetkisi (Authority to Pay) :

En önemli özelliği cayılabilir bir akreditif olmasıdır. İthalatçının bankasının (amir banka) ihracatçının ülkesindeki muhabinine, ihracatçının mal bedeli karşılığı gerekli belgelerle birlikte keşide ettiği poliçeleri ödemesi hususunda yetki vermesi söz konusudur.

Ödeme yetkisi her ne kadar bir transfer riskinin olmadığını gösteriyor ve ihracatçılar açısından bir finansman aracı niteliğini taşıyorsa da, cayılabilir niteliği dolayısıyla pek yaygın kullanılmamaktadır.

2.8.1.3.9.2. İştirâ Yetkisi (Authority to Purchase) :

Poliçelerin gerekli belgeler ilişkisinde alınıp iskonto edilmesi için amir bankaca muhabir bankaya verilen bir yetkidir. Bunun ödeme yetkisinden farkları, poliçelerin alıcı üzerine çekilmesi teyitli-teyitsiz ve (cayılabilir-cayılmaz) Kabilirücu-gayri Kabilirücu (with recourse-without recourse) olarak tanzim edilebilmesidir.

2.8.1.3.10. Vadeli Akreditif (Ödenmesi Ertelemeli Akreditif / Deffered Payment):

İthalatçı ve ihracatçı arasındaki satış sözleşmesine göre akreditif bedelinin ibrazında değil de, bu belgelerin ibrazından belirli bir süre sonra ihracatçıya ödenmesini sağlayan akreditif türüdür. İhraç konusu malın bedeli buna ilişkin vesaikin muhabir bankaya ibrazı esnasında değil, ödeme vadesinde ödenir.

Ödenmesi ertelemeli akreditifte vade genellikle taşıma süresi kadardır. İthalatçı bu yolla masrafları azaltmayı amaçlar. Fakat bu yöntem, hem uygulamada çeşitli problemler doğurabilecek mahiyettedir hem de banka kabullü vadeli bir poliçe de aynı işi görebilir.

Uygulamada ortaya çıkabilecek problemler ithalatçının borçlu olduğunu gösteren bir vesaikin bulunmamasından kaynaklanır. O nedenle, ödenmesi ertelemeli akreditiflerin açılması hususunda bankalar isteksiz davranmaktadırlar.¹²

2.8.2. Akreditif İşlemlerinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar:

İthalatçı ile ihracatçı arasında sözleşme yapıldığı zaman, ihracatçının tam olarak ithalatçı tarafından ne tür belgeler istendiğini bilmesi gerekmektedir. Daha sonra ihracatçı akreditif koşullarını yerine getirebilmek için akreditif vadesinin yeterli olduğundan emin olmalıdır.

İhracatçı, ithalatçı ile olan tüm işlemlerinde adının ve adresinin doğru bir şekilde yazıldığından emin olmalıdır. Akreditif ihracatçıya ihbar edildiğinde ihracatçı akreditifte ve sunacağı belgelerde isminin doğru olup olmadığını kontrol etmelidir.

Alıcının kısmi sevkiyatı kabul edip etmediği konusu ihracatçı tarafından anlaşılır olmalıdır. Eğer kısmi sevkiyat kabul ediliyor ise teslim tarihinde bir problem çıksa bile bu durum akreditifin geçerliliğini etkilemeyecektir.

İhracatçının sözleşme tamamlanmadan önce, malları nasıl yükleyeceğini bilmesi gerekmektedir. Genellikle yüklemelerde aktarma işlemi yapılabilmektedir. Bazen önceden geminin aktarma yapıp yapmayacağını bilmek mümkün olmayabilmektedir. Bu gibi durumlar için akreditifin aktarma işlemine izin vermesi faydalı görülmektedir.

Akreditifte malların gönderildiği nokta ve gönderme tarihi, ihracatçı ile ithalatçının akreditif koşulları üzerinde anlaşışıkları gibi olmalıdır.

İhracatçı, ithalatçının hangi belgeleri istediği konusunda emin olmalıdır. İstenilen belgelere göre, malları yüklemeye hazırlarken, ekstra maliyetler ve gecikmeler olabilmektedir.

¹² ÇALIŞ Asım, İhracatta Teslim Şekilleri ve Nakliyat, Ankara 2005.

İhracatçı akreditif kendisine ihbar edildiği zaman tüm detayları kontrol etmelidir. Aynı zamanda istenilen belgelerin hazırlanabilmesi için yeterli zamanın olup olmadığına ihracatçı tarafından kontrol edilmesi gerekmektedir.

2.8.3. Akreditifin Başlıca Faydaları:

2.8.3.1. Alıcı Yönünden Akreditifin Avantajları:

Her şeyden önce alıcı akreditif koşullarını yerine getirmeyen satıcıya ödeme yapılamayacağına ilişkin güvence sahiptir.

Bankalar alıcı adına akreditif koşullarının yerine getirilip getirilmediğini incelerler.

İthalatçının “en son yükleme tarihi” saptayabilmesi ona (özellikle ihracatçıyı iyi tanımıyorsa) malları zamanında elde edebilmesi olanağını sağlar. Mallarını güvence olarak göstererek onları pazarlayana kadar çeşitli kaynaklardan borç bulabilir.

Eğer satıcı ile anlaşılırsa mal bedelinin vesaik ibrazında değil de örneğin 60 gün sonra ödenmesi durumunda ithalatçı, hemen ödeme yapmak için başka bir kaynaktan 60 gün içinde bulacağı borçtan büyük olasılıkla daha düşük maliyette kredi sağlamış olur.

2.8.3.2. Satıcı Yönünden Akreditifin Avantajları:

Bir bankanın ödeme güvencesine sahiptir (teyitli akreditiflerde ek olarak ikinci bir bankanın güvencesine kavuşur). Alıcının ülkesindeki politik risk banka güvencesinden dolayı en alt düzeye inmiştir. İhracat kredisi alabilir. Yeni pazarlara giderek satışlarını arttırabilir.

2.8.4. Akreditifte İstenen Belgeler :

Ticari fatura (Commercial invoice)

Police (The bill of exchange)

Menşei şahadetnamesi (Certificate of origin)

Konşimento (Bill of lading)

Gümrük Beyannamesi

Akreditifte İstenen Belgeler-2

Kalite kontrol belgesi (Certificate of inspection)

Sigorta poliçesi (Insurance certificate)

ATR-1, ATR-3 ve EURO1 Dolaşım belgeleri

Sağlık sertifikası

Çeki listesi

2.8.5. Akreditif işleminde görülen başlıca sorunlar:

1-Akreditifte aktarmaya izin verilmediği halde aktarma yapılmış ise, gecikmeler ve ekstra maliyetler ihracatçı tarafından karşılanır.

2-Akreditifte belirtilen tutarın diğer belgelerle belirtilen tutarla aynı olması gerekmektedir.

3-Akreditifte kısmi sevkiyata izin verilmiyorsa malların tümünün gemiye yüklenmesi gerekmektedir. Aksi takdirde akreditif kabul edilemez.

4-Akreditifteki yükleme şartlarına uyulmaz ise akreditif geçerli sayılmayabilir.

5-Şayet belgeler akreditifin geçerlilik süresi içinde bankaya sunulmazsa akreditif geçersiz sayılabilmektedir.

6-Şayet belgeler akreditifte belirtilen gerçek format ve sayıya uygun değil ise gecikmeler olabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DIŞ TİCARETTE TESLİM ŞEKİLLERİ

3.1. INCOTERMS 2000 (INternational COMmercial TERMS- Uluslararası Ticaret Terimleri):

Merkezi Paris'te bulunan Uluslararası Ticaret Odası (ICC-International Chamber of Commerce) Ticari Terimler Komitesi tarafından 1936 yılında uluslararası ticarete kullanılan satış terimlerinin standart bir yorumunu sağlamak, ülkeden ülkeye değişen uygulamaların ve belirsizliklerin önüne geçmek, hukuksal ihtilafları ortadan kaldırmak, böylece alıcı ile satıcının gereksiz yere para ve zaman kaybını önlemek amacıyla alım-satım işlemlerine bazı kurallar getirmiştir.

1953, 1967, 1976, 1980, 1990 yıllarında önemli değişiklikler yapılan bu kurallar değişen teknoloji ve uygulamalarla birlikte (Özellikle konteynır taşımacılığı ve RO-RO taşımalarının yaygınlaşması ile FCA terimi 1990 yılında kabul edilmiştir.) 2000 yılında revize edilerek "INCOTERMS 2000" adında 560 sayılı broşür yayımlanmıştır. Bu düzenlemeler ilk kez 1936' da "INCOTERMS" adıyla yürürlüğe koymuştur. 2010 yılında İNCOTERMS ler gözden geçirilerek yeniden kaleme alınmıştır.¹³

2010'da teslim şekilleri 13 den 11 e düşürülmüştür. 4 teslim şekli yürürlükten kaldırılmış, buna karşılık iki yeni teslim şekli oluşturulmuştur. Yeni teslim şekiller DAP (yerinde teslim- delivered at place) ve DAT (terminalde teslim-delivered at terminal) dır.

¹³ ÇALIŞ Asım, İhracatta Teslim Şekilleri ve Nakliyat, Ankara 2005.

3.2. INCOTERMS(Delivery Terms)

2010 yılı eylül ayında son revize yapılmıştır.

DAF DELIVERED AT FRONTIER (named place)

DES DELIVERED EX SHIP (named port of destination)

DEQ DELIVERED EX QUAY (named port of destination)

DDU DELIVERED DUTY UNPAID (named place of destination)

kaldırılarak, yerlerine:

DAT (Delivered At Terminal)

DAP (Delivered At Place)

Konulmuştur.

E GROUP

F GROUP

C GROUP

D GROUP

Ürün ne kadar kaliteli ne kadar uygun fiyatlı olursa olsun kendine gereksinim duyulan yerde en kısa sürede firesiz ve hasarsız olarak ulaştırılmazsa ticari anlamda değerini bulamayacaktır. İşte bu nedenle ürünlerini ülke dışına pazarlamak isteyen ihracatçı taşımaya dair idari ve teknik detayları bilip, ihracat stratejisini buna göre belirlemek zorundadır.

3.3. Teslim Şekilleri:

Ticari işletmede teslim/ Ex Works (EXW)

Taşıyıcıya teslim/ free carrier (FCA)

Gemi yanında teslim/ free alongside ship (FAS)

Gemiye yüklenerek teslim/ free on board (FOB)

Mal bedeli veya navlun/cost and freight (CFR)

Mal bedeli sigorta ve navlun /cost, insurance and freight (CIF)

Taşıma ücreti ödenmiş olarak teslim/ carriage paid to (CPT)

Taşıma ücreti ve sigorta ödenmiş olarak teslim/ carriage and insurance paid to (CIP)

Terminalde teslim/ delivered at terminal (DAT) yeni

Belirtilen noktada teslim/ delivered at place (DAP) yeni

Gümrük resmi ödenmiş olarak teslim/ delivered duty paid (DDP)

Grup	Grup tanımı	Kısa Tanımı	İngilizce Açılımı	Türkçe Açılımı	Kullanıldığı Taşımacılık Türü
E	Satıcı malı alıcının emrine kendi fabrikasından itibaren teslim eder	<u>EXW</u>	Ex Work	Ticari işletmede teslim	Denizyolu, Karayolu, Havayolu, Demiryolu, çok araçlı taşımacılık

Şekil 3.1. E Grup Teslim Şekli

Kaynak: ÜZÜLMEZ Petek, Nevşehir ticaret ve sanayi odası 22.12.2014–26.12.2014 *Dış Ticarete Eğitimi Ders Notları*

3.3.1. Ticari İşletmede Teslim/ Ex Works (EXW):

İşyerinde teslim; malların satıcı tarafından satıcının kendi kuruluşunda (fabrika, depo, vb) alıcı için hazır hale getirilmesiyle satıcının yükümlülüklerinin sona ermesini ifade eder. Satıcı sözleşmede belirtilen tarihte ve şekilde malları hazır şekilde getirerek alıcıya teslim etmek üzere bilgi verir. İthalatçı malların sevkıyatı ile ilgili işlemleri tamamlayarak ithalatı gerçekleştirir. Şayet aksine bir hüküm bulunmuyorsa satıcı malları alıcının sağlamış olduğu araca yüklemek ya da gümrük çıkış işlemlerini yerine getirmek zorunda değildir. Malları satıcının işyerinden alınarak istenilen yere taşınması ile ilgili bütün masraf ve riskler alıcıya aittir.

İhracatçının(satıcının) yapması gerekenler:

Malların belirtilen teslim yerinde belirtilen tarihte ya da öngörülen süre içinde alıcının tasarrufuna bırakmak. Ya da öyle bir yer ve zaman öngörülmemişse bu tür malların genel olarak bırakıldıkları yerde ve yine genel olarak bırakıldıkları bir zamanda teslim etmek zorundadır. Sözleşme uyarınca malların temininden sonra alıcıya haber verir. Alıcının talebi üzerine ve onun risk ve masraf alanına girmek

üzere kendine malların ihracı için gerekli herhangi bir izni ya da yetkiyi almada yükümlüdür.¹⁴

Alıcının talebi üzerine risk ve masrafların alıcıya ait olması koşuluyla malların ithal ve ya ihraç işlemleri açısından bu malların bir başka ülkeden transit geçişi için gerekli olan, ancak malların teslim edildiği veya asıl çıkış kaynağı olan ülkede çıkarılan belgeleri edinmesinde alıcıya yardımcı olmalıdır. Talep üzerine alıcıya sigorta işlemleri konusunda gerekli bilgileri sağlamada yükümlüdür.

İthalatçının(alıcının) yapması gerekenler:

İthalat konusu ürünlerin bedelini satış sözleşmesinde belirtildiği şekilde öder. Malı teslim aldığına dair satıcıya gerekli belgeyi sağlamak zorundadır. Malları satıcının işletmesinde teslim aldığı andan itibaren malla ilgili tüm risk ve masraflar alıcının sorumluluğundadır.

3.3.2. Taşıyıcıya teslim/ free carrier (FCA):

Malların gümrük çıkış işlemleri tamamlanmış olarak alıcı tarafından belirtilen taşıyıcıya, onun tarafından belirtilen yerde teslim edilmesiyle birlikte satıcının mal teslim yükümlülüğünü yerine getirilmiş olması anlamına gelir. Alıcı tarafından teslim için belirli bir nokta belirtilmemişse bu durumda satıcı daha önce sınırları belirlenmiş bir alan içinde veya yerde malları taşıyıcıya devredeceği noktayı kendisi seçer. Mevcut ticari uygulama uyarınca taşıyıcı ile taşıma sözleşmesinin yapılabilmesi için satıcının yardımı gerekiyorsa (örneğin demiryolu ve havayolu taşımacılığında olduğu gibi) satıcı böyle bir duruma risk ve masrafları alıcıya ait olmak üzere kendisi harekete geçer.¹⁵

Eğer alıcı yükü belirli bir şahsa örneğin kendisi bizzat taşıyıcı olmayan ancak taşıma hizmetleri sağlayan birine teslim etmesi yönünde satıcıya bir talimatta bulunmuşsa mallar bu şahsın eline geçtiği andan itibaren satıcı mal teslim yükümlülüğünü yerine

¹⁴ Dış Ticaret ve İktisat Politikası Dersleri, Kayalar Matbaası, İstanbul, 100s. DÖLEK, A., 1996.

¹⁵ KAYA Ferudun, Dış ticaret İşlemleri ve Muhasebe Uygulamaları, Detay Yayıncılık

getirme sayılır. “taşıma terminali”. Herhangi bir demiryolu ya da yük istasyonu bir konteynır terminali ya da parkı çok amaçlı bir yük terminali ya da bunlara benzer başka herhangi bir teslim alışı noktası olabilir. “konteynır” terimi yükün ünitize edildiği her türlü aracı tanımlamakta kullanılır. Örneğin her türden konteynır veya yük vagonu, tireyler ro-ro aracı, bu terimin kapsamına girer ve her tür taşıma için geçerlidir.

İhracatçının (saticının) yapması gerekenler: işleme konu olan malları belirlenen gün ya da zaman içerisinde belirlenen yerde (örneğin bir terminal ya da bir başka teslim noktası) alıcı tarafından belirlenmiş olan taşıyıcıya taşıma hizmetleri veren başkasına üzerinde daha önce anlaşılmış ya da teslim işlemlerinde uygulana gelen bir biçimde teslim etmek ve teslim edildiğine dair alıcıya belge sağlamak zorundadır.

Malları ve faturayı ya da ona eşdeğer bir elektronik mesajı, satış sözleşmesi uyarınca sağlamak yine sözleşme tarafından gerekli görülen başka herhangi bir belgeyi hazır bulundurmaya yükümlüdür. Kendi risk ve masraf alanına dahil olmak üzere, malların ihracı için gerekli herhangi bir izni ya da yetkiyi almak yine malların ihracı için gerekli olan formaliteleri tamamlar.

Taşıma sözleşmesi yükümlülüğü yoktur. Fakat alıcı tarafından talep edilirse ya da bu bir ticari teamül olup alıcı uygun zaman süresinde aksi yönde bir talimat vermemişse, satıcı, risk ve masrafları alıcıya ait olmak üzere normal koşullarda bir taşıma sözleşmesi akdedebilir. Satıcı sözleşmeyi yapmayı reddedebilir. Bu durumda alıcıyı hemen gerekli biçimde bilgilendirmelidir. Sigorta sözleşmesi yükümlülüğü yoktur.

İthalatçının yapması gerekenler: mal bedelini satış sözleşmesinde belirtildiği şekilde öder. Risk ve masrafları kendisine ait olmak üzere gerekli ithal iznini ya da diğer resmi yetki belgelerini almak; malların ithali için gerekli bütün gümrük işlemleriyle birlikte, eğer gerekli ise bu malların bir başka ülkeden transit geçişini sağlayacak işlemleri tamamlamak zorundadır. Malların belirtilen yerden taşınması için, masrafları kendine ait olmak üzere sözleşme akdetme ve mallar kendine teslim edildiği andan itibaren mallarla ilgili her türlü kayıp ve hasar riskini üstlenmekle yükümlüdür.

MASRAFLAR	E	F			C				D					INCOTERM 2010	
	EXW	FCA	FAS	FOB	CFR	CPT	CIF	CIP	DES	DAF	DEQ	DDU	DDP	DAT	DAP
	Ex Work	Free Carrier	Free Alongside Ship	Free On Board	Cost And Freight	Carriage Paid To	Cost, Insurance And Freight	Carriage And Insurance Paid To..	Delivered Ex Ship	Delivered At Frontier	Delivered Ex Quay	Delivered Duty Unpaid	Delivered Duty Paid	Delivered At Terminal	Delivered At Place
Yükleme Masrafı	A	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S
Dahili sigorta	A	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S
Dahili Nakliye	A	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S
Gümrükleme-Çıkış	A	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S
Konşimento	A	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S
Liman Masrafı-Çıkış	A	-	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S
Limanda Yükleme	A	-	A	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S
Navlun	A	A	A	A	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S	S
Uluslararası Sigorta	A	A	A	A	A	A	S	S	S	S	S	S	S	S	S
Liman Masrafı-Giriş	A	A	A	A	A	A	A	A	S	-	S	S	S	S	S
Limanda İndirme	A	A	A	A	A	A	A	A	A	-	S	S	S	S	S
Gümrükleme-Giriş	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	S	A	S
Vergiler	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	S	A	S
Vanş Yeri Nakliye	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	S	A	S

Şekil 3.2. İhracatta ve İthalatta Masraflar

Kaynak: ÜZÜLMEZ Petek, Nevşehir ticaret ve sanayi odası 22.12.2014–26.12.2014 *Dış Ticarete Eğitim Ders Notları*

3.3.3. Gemi Doğrultusunda Teslim / Free Alongside Ship (FAS):

Satıcının, malları ihracat gümrük işlemlerini yapmış bir şekilde daha önce belirlenmiş limanda malların gemi doğrultusunda rıhtıma veya mavnaya teslim etmesidir. Bu durumda bu andan itibaren mallara ilişkin herhangi bir kayıp ya da hasarın bütün masraf ve riskleri alıcıya aittir. Bu andan itibaren malla ilgili bütün masraflar ve navlun alıcı tarafından karşılanır. Bu teslim şeklinde ihracat ile ilgili tüm belgeler alıcı tarafından hazırlanır. Gümrük işlemleri de alıcı tarafından yapılır.¹⁶

¹⁶ İhracat Mevzuatı

FAS terimi malların ihrac işlemlerinin alıcı tarafından tamamlanmasını öngörür. Alıcının bu tür işlemler doğrudan doğruya ya da aracı kullanarak dolaylı bir biçimde tamamlanmasının mümkün olmadığı durumlarda bu terim kullanılmamalıdır.

Bu terim sadece deniz ve karasuyu taşımacılığında kullanılabilir.

İhracatçının yapması gerekenler: ihracat konusu malları belirtilen tarihte ya da öngörülen süre içerisinde belirlenen bir limanda alıcı tarafından belirlenen bir yükleme yerinde ve söz konusu limanda geçerli olan uygulamalar çerçevesinde geminin bordasında teslim eder.

Malları ve faturayı ya da ona eşdeğer bir epostayı satış sözleşmesi uyarınca sağlamak; yine sözleşme tarafından gerekli görülen başka herhangi bir belgeyi hazır bulundurur. Alıcının talebi üzerine ve onun risk ve masraf alanına girmek üzere kendine malların ihracı için gerekli herhangi bir izni ya da yetkiyi almada yardımcı olmakla yükümlüdür.

İthalatçının yapması gerekenler: mal bedelini satış sözleşmesinde belirtilen şekilde öder. Malları teslim alma yükümlülüğü vardır. Teslim aldığı andan itibaren bütün masraf ve riskler alıcıya aittir. Risk ve masrafları kendine ait olmak üzere, gerekli ihrac ve ithal izinlerini ya da diğer resmi yetki belgelerini almak malların ihracı ve ithali için gerekli bütün gümrük işlemleriyle birlikte eğer gerekliyse bu malların bir başka ülkeden transit geçişini sağlayacak işlemlerin tamamlanma işlemleri de alıcıya aittir.

FAS terimi malların ihrac işlemlerinin alıcı tarafından tamamlanmasını öngörür alıcının bu tür işlemleri doğrudan doğruya ya da aracı kullanarak dolaylı biçimde tamamlanmasının mümkün olmadığı durumda bu terim kullanılmamalıdır. Ayrıca bu terim, yalnızca nehir ya da deniz taşımacılığı için kullanılabilir.

3.3.4. Güvertede Teslim /Free On Board (FOB):

Satıcının malları belirlenen limandaki belirlenen gemiye yüklendikten sonra (malların gemi küpeştesini aştığı andan itibaren) teslim ettiği şeklidir. Satıcı malları

belirlen tarihte ve yerde alıcı tarafından temin edilen gemiye yüklemeyi gerçekleştirir. Bu noktadan itibaren alıcı mallara ilişkin alıcı mallara ilişkin bütün masrafları ve hasarları üstlenir.¹⁷

Satıcının mallar için bütün ihracat gümrük işlemlerini tamamlamış olması gerekir.

Bu terim yalnızca deniz ya da nehir taşımacılığında kullanılabilir.

İhracatçının yapması gerekenler: satıcı sözleşme koşullarına uygun malı hazırlar. Belirlenen limanda belirlenen tarihte alıcının temin etmiş olduğu gemiye yükleme yapar. Alıcının ülkesinde kullanacağı lüzumlu belgeleri hazırlar. Gümrük işlemlerini tamamlar, alıcıya yüklemenin yapıldığını bildirir, satıcı ihracat için gerekli tüm belgeleri hazırlar ve malların gümrük işlemlerini tamamlayarak teslim eder. Satıcı hasarı ve masrafları kendine ait olmak üzere, malların ihracı için gerekli her türlü ihracat iznine veya diğer resmi izni almalı ve uygulandığı ölçüde malların ihracı için gerekli gümrük formalitelerini tamamlamalıdır. Malların geminin küpeştesini (güvertesini) geçene kadar meydana gelebilecek her türlü hasar ve kayıp satıcının sorumluluğundadır.

İthalatçının yapması gerekenler: sözleşme koşullarına uygun olarak mal bedelini öder. İthalat için gümrük belgelerini düzenleyerek gümrük işlemlerini tamamlayarak gümrük vergilerini öder. Taşıma acentesi ile anlaşma yaparak navlun bedelini öder. Yükleme limanında mallar geminin küpeştesini geçtikten sonra malla ilgili tüm masraf ve riskler alıcının sorumluluğundadır.¹⁸

3.3.5. Mal Bedeli Ve Navlun / Cost And Freight (CFR):

Malların belirtilen varış limanına kadar taşınması için gerekli olan masrafları ve navlun bedelini satıcının ödemesi anlamına gelir.

¹⁷ Kaya Ferudun, Dış Ticaret İşlemleri Yönetimi

¹⁸ KAYA Ferudun, Dış ticaret İşlemleri ve Muhasebe Uygulamaları, Detay Yayıncılık

Grup	Grup tanımı	Kısa Tanımı	İngilizce Açılımı	Türkçe Açılımı	Kullanıldığı Taşımacılık Türü
F	Satıcı malı alıcının Gösterdiği yere teslim eder.	FCA	Free Carrier	Taşımacıya teslim	Denizyolu, Karayolu, Havayolu, Demiryolu, çok araçlı taşımacılık
		FAS	Free Alongside Ship	Gemi yanında teslim	Denizyolu
		FOB	Free On Board	Gemi Bordasında Teslim	Denizyolu

Şekil.3.3. F Grubu Teslim Şekilleri

Kaynak: ÜZÜLMEZ Petek, Nevşehir ticaret ve sanayi odası 22.12.2014–26.12.2014 *Dış Ticarete Eğitimi Ders Notları*

Ancak, mallara ilişkin kayıp ve hasar riski ile birlikte, malların gemi bordasına aktarılmasından itibaren meydana gelebilecek olaylardan kaynaklanan bütün ek masraflar, mallar yükleme limanında gemi bordasına geçtiği andan itibaren satıcıdan alıcıya devrolur.

CFR terimi, malların ihraç işlemlerinin satıcı tarafından yapılmasını öngörür.

Bu terim yalnızca deniz ya da nehir taşımacılığında kullanılabilir.

İhracatçının yapması gerekenler: satıcı, sözleşme koşullarına uygun malı ve alıcının ülkesinde kullanacağı lüzumlu belgeleri hazırlayarak gümrük işlemlerini tamamlar. Taşım acentesi ile sözleşme yaparak varış limanına kadar olan navlun ücretini öder. Mallar gemi küpeştesini geçtikten sonra navlun dışında meydana gelen tüm masraf ve riskler alıcıya aittir. Satıcı yüklemenin gerçekleştiğini ve muhtemel varış tarihini alıcıya bildirir. Düzenlenen taşıma belgesini ve değerli diğer belgeleri alıcıya gösterir.¹⁹

İthalatçının yapması gerekenler: sözleşme koşullarına uygun olarak mal bedelini öder. İthalat için gümrük belgeleri düzenleyerek gümrük işlemlerini tamamlar.

¹⁹ SEYİTOĞLU, Halil, Uluslararası İktisat, İstanbul,1999

Gümrük vergilerini öder, malları varış limanında boşaltma masraflarını ve liman ücretlerini de ödemek suretiyle gecikmeksizin malını boşaltır. Taşıma süresince malla ilgili olarak yapılmış olan navlun dışındaki bütün masrafları ödemek zorundadır.

3.3.6. Mal Bedeli, Sigorta Ve Navlun /Cost, Insurance And Freight (CIF):

Satıcı, CFR teriminde olan yükümlülükleri aynen üstlenmekte, ancak bunlara ek olarak taşıma sırasında malların kayıp ve hasar riskine karşı deniz sigortası sağlama yükümlülüğünü de almaktadır.

Burada sigorta sözleşmesini akdetmek ve sigorta primini ödemek, satıcıya düşmektedir.

CIF terimi, malların ihraç işlemlerinin satıcı tarafından yapılmasını öngörür.

Bu terim, yalnızca deniz ya da nehir taşımacılığında kullanılabilir.

İhracatçının yapması gerekenler: satıcı sözleşme koşullarına uygun malı ve alıcının ülkesinde kullanacağı lüzumlu belgeleri hazırlar. Gümrük işlemlerini tamamlar, taşıma acentası ile sözleşme yaparak varış limanına kadar olan navlun ücretini öder. Gönderdiği malın sigortasını yaptırır ve sigorta primini öder. Malların yaklaşık hangi tarihte varış limanında olacağını alıcıya bildirir. Düzenlenen taşıma belgesi ve gerekli diğer belgeleri alıcıya gönderir.

İthalatçının yapması gerekenler: sözleşme koşulları uygun olarak mal bedelini öder. İthalat için gümrük belgeleri düzenleyerek gümrük işlemlerini tamamlar. Gümrük vergilerini öder, malların varış limanında boşaltma masraflarını ve liman ücretlerini de ödemek suretiyle gecikmeksizin malını boşaltır. Teslim anından sonra navlun ve sigorta primi dışında meydana gelen bütün masraflar alıcı tarafından karşılanır.²⁰

²⁰ KAYA Ferudun, Dış ticaret İşlemleri ve Muhasebe Uygulamaları, Detay Yayıncılık

3.3.7. Nakliye Ücreti Ödenmiş Teslim / Carriage Paid To (CPT):

Malların belirlenen varış yerine taşınmasında Uluslararası Nakliye satıcı tarafından ödendiğini anlatır.

Malların taşıyıcıya aktarılmasından sonra mallarla ilgili kayıp ve hasar riski, ayrıca bu teslim işleminden sonra meydana gelebilecek olayların yarattığı bütün ek masraflar satıcıdan alıcının üzerine geçer.

Eğer malların belirlenen varış yerine ulaştırılması için birbiri ardına taşıyıcılar kullanılıyorsa, malların bunlardan ilk taşıyıcıya aktarılmasıyla birlikte risk de devredilmiş olur.

CPT terimi, malların gümrük çıkış işlemlerinin satıcı tarafından tamamlanmasını öngörür, Bu terim, çok vasıtalı olanlar da dahil her tür taşımacılıkta kullanılabilir.

İhracatçının yapması gerekenler: Malların sözleşme hükümlerine uygun olarak sağlanması ve faturayı yada ona eş değer bir elektronik mesajı satış sözleşmesi uyarınca sağlamak; yine sözleşme tarafından gerekli görülen başka herhangi bir belgeyi hazır bulundurmak zorundadır. Kendi risk ve masraf alanına dahil olmak üzere, malların ihracı için gerekli her hangi izni yada yetkiyi almak; yine malların ihracı için gerekli bütün formaliteleri de gümrük işlemlerini tamamlama yükümlülüğü taşırlar. Taşıma acentesiyle sözleşme yaparak varış limanına kadar olan navlun ücretine ödeyerek teslimin gerçekleştirildiği ve muhtemel barış tarihini alıcıya bildirirler. Malları ilk taşıyıcının gözetimine devrettiği andan itibaren malla ilgili risk ve masraflardan kurtulurlar.

İthalatçının yapması gerekenler: Sözleşme koşullarına uygun olarak mal bedelini öder ve ithalat için gümrük belgeleri düzenleyerek gümrük işlemleri tamamlarlar. Gümrük vergilerini öderler. Malların ilk taşıyıcısına tesliminden itibaren navlun dışındaki malla ilgili tüm masraf ve riskler alıcıya aittir. Transit taşıma nedeni ile doğabilecek gümrük masraflarını da alıcı tarafından karşılanır. Navlun bedeline dahil değilse boşaltma masraflarını ödeyerek cirolu konşimentoyu acenteden teslim alırlar.

3.3.8. Nakliye Ve Sigorta Ödenmiş Olarak Teslim /

Carriage And Insurance Paid To (CIP):

Satıcının, CPT terimi ile aynı yükümlülükleri taşıdığı, ancak bunlara ek olarak, malların taşınması sırasında kayıp ve hasar riskine karşı alıcıya yük sigortası sağlama zorunda olduğu durumdur.

Satıcı, sigorta sözleşmesini akdeder ve sigorta primini öder.

Malların ihraç çıkış işlemlerinin satıcı tarafından yapılmasını öngörür.

Bu terim, çok vasıtalı olanlar da dahil, her tür taşıma biçiminde kullanılabilir.

İhracatçının yapması gerekenler: Satıcı sözleşme koşullarına uygun malı hazırlar. Alıcının ülkesinde kullanacağı lüzumlu belgeleri ve gümrük işlemlerini tamamlar. Alıcıya, gerek malların teslim edildiğine dair gerekse malları teslim alma yönünden normal olarak zorunlu hazırlıkları yapabilmesine olanak tanıyacak duyuruları yapar.

Taşıma acentesiyle sözleşme yaparak varış limanına kadar olan navlun ücretini ödeme yükümlülüğü vardır. İhracatçı malları, belirlenen tarihte yada ön görülen süre içerisinde belirlenen varış yerine ulaştırmak üzere taşıyıcıya, yada eğer taşıma işleminde birden çok taşıma aracı söz konusu ise ilk taşıma aracına teslim eder. Gönderdiği malın sigortasını yaptırarak, sigorta primini öder. Malları ilk taşıyıcının gözetimine devrettiği andan itibaren ilgili risk ve masraflardan kurtulur. Bu andan itibaren navlun ve sigorta primi dışındaki malla ilgili tüm masraf ve riskler alıcıya aittir. İhracatçı teslimi gerçekleştirdiğini ve muhtemel varış tarihini alıcıya bildirir.²¹

İthalatçının yapması gerekenler: mal bedelinin, satış sözleşmesinde belirtildiği şekilde öder. Risk ve masrafları kendisine ait olmak üzere gerekli ithal iznini yada diğer resmi yetki belgelerini almak; malların ithali için zorunlu bütün gümrük

²¹ Kaya Ferudun, Dış Ticaret İşlemleri Yönetimi

işlemleriyle birlikte, eğer gerekli ise, bu malların bir başka ülkeden transit geçişini sağlayacak işleri tamamlarlar.

İthalat için gümrük belgelerini düzenleyerek gümrük işlemlerini tamamlamak zorundadır. Gümrük vergilerini ödeyerek varış limanında boşaltma masraflarını ve liman ücretlerini de ödemek suretiyle gecikmeksizin malını boşaltır. Teslim anından sonra navlun ve sigorta primi dışındaki meydana gelen bütün masraflar malın alıcısı tarafından karşılanır.

Grup	Grup tanımı	Kısa Tanımı	İngilizce Açılımı	Türkçe Açılımı	Kullanıldığı Taşımacılık Türü
C	Satıcı taşıma sözleşmesi yapmak zorundadır, ama ne kayıp ne hasar rizikosu ne de yüklemekten sonra doğabilecek ek harcamaları üstlenir.	CFR	Cost And Freight	Mal bedeli ve taşıma	Denizyolu
		CIF	Cost, Insurance And Freight	Mal bedeli, Sigorta ve Taşıma	Denizyolu
		CPT	Carriage Paid To	Taşıma,'e kadar ödenmiş	Denizyolu, Karayolu, Havayolu, Demiryolu, çok araçlı taşımacılık
		CIP	Carriage And Insurance Paid To..	Sigorta dahil taşıma,'e ödenmiş	Denizyolu, Karayolu, Havayolu, Demiryolu, çok araçlı taşımacılık

Şekil 3.4. C Grubu Teslim Şekilleri

Kaynak: ÜZÜLMEZ Petek, Nevşehir ticaret ve sanayi odası 22.12.2014–26.12.2014 *Dış Ticarete Eğitimi Ders Notları*

3.3.9. Gümrük Resmi Ödenmiş Olarak Teslim / Delivered Duty Paid (DDP)

(Door To Door – Kapıdan Kapıya):

Malların ithalatçı ülkede belirlenen yerde hazır bulundurulmasıyla, satıcı teslim yükümlülüğünü yerine getirir.

Burada satıcı, malların gümrük giriş işlemleri tamamlanmış olarak tesliminde, gümrük resmi dahil olmak üzere, vergiler ve diğer ödemelerle birlikte bütün risk ve masrafları üstlenir.

EXW terimi satıcı açısından asgari yükümlülük ifade ederken, DDP terimi, tersine, azami yükümlülüğü içerir.

Eğer satıcı doğrudan ya da dolaylı biçimde ithal lisansı alamıyorsa, bu durumda bu terim kullanılmamalıdır.

İhracatçının yapması gerekenler: Satıcı, malları kararlaştırılan tarihte veya süre içerisinde belirtilen varna yerinde boşaltılmamış olarak gelen herhangi bir taşıma aracında alıcının veya alıcı tarafından atanan diğer bir kişinin tasarrufuna bırakılmalıdır. Satıcı, malları hazır bulundurur. Hasarı ve masrafları kendisine ait olmak üzere her türlü ihraç ve ithal iznini veya diğer resmi izni veya belgeleri temin etmeleri ve uygulandığı ölçüde, malların ihracı ve herhangi bir ülkeden transit geçişi ve ithali için tüm gümrük işlemlerini tamamlar. Taşıyıcı aracı temin ederek navlun ücretini öder. Teslime kadar malla ilgili bütün masraflar ve riskler satıcıya aittir.

İthalatçının yapması gerekenler: Alıcı, satıcının talebi üzerine, hasarı ve masrafları satıcıya ait olmak koşuluyla, bunlara uygun olarak malları alıcının tasarrufuna bırakmak amacıyla satıcı tarafından istenebilecek ithal ülkesinden verilen veya iletilen her türlü belgenin veya eşdeğer elektronik mesajın edinilmesin de alıcıya her türlü yardımda bulunmalıdır. Alıcı, ihraç ülkesi yetkililerinin emrettiği muayene masrafları hariç, yükleme öncesi muayene masraflarını ödemelidir. Alıcı, belirli bir süre içinde zamanı veya belirlenen varna limanındaki teslim alma noktasını belirlemek yetkisine sahip olduğu durumlarda, yeteri kadar önceden bu konuyu satıcıya bildirmelidir. Sözleşme koşullarının uygun olarak mal bedelini ödeyerek malları teslim alır.²²

3.3.10. Sınırdaki Teslim / Delivered At Frontier (DAF)(Kaldırıldı):

Malların, gümrük çıkış işlemleri tamamlanmış olarak sınırdaki, ancak, bitişik ülkenin gümrük sınırından önceki, belirlenen yerde ve noktada teslim hazır hale getirilmesiyle satıcının yükümlülüklerinin sona ermesi anlamına gelir.

²² ŞEN Esin, İhracatta Kullanılan Uluslararası Belgeler, Ankara 2006

Burada "sınır" terimi, ihracatın yapıldığı ülkeninki dahil her tür sınırı tanımlamak üzere kullanılabilir.

Aslında bu terim özellikle demiryolu ve karayolu taşımacılığı açısından düşünülmüşse de, herhangi bir taşıma biçiminde kullanılabilir.

3.3.11. Varış Limanında Gemide Teslim / Delivered Ex Ship (DES)

(Kaldırıldı):

Satıcının teslim yükümlülüğü, malı belirlenen varış limanında, gemi bordasında, ithal gümrüğünden geçirmeden alıcının emrine hazır tutmakla sorumlu olduğu durumdur.

Satıcı, malların belirlenen varış limanına getirilmesi için gereken tüm gider ve rizikoları üstlenir.

Bu terim sadece deniz veya iç su taşımacılığı için kullanılabilir.

3.3.12. Varış Limanında Rıhtımda Teslim / Delivered Ex Quay (DEQ)

(Kaldırıldı):

Satıcının teslim yükümlülüğü, malı belirlenen varış limanında, ithal gümrüğünden geçirmeden alıcının emrine hazır tutmakla sorumlu olduğu durumdur.

Satıcı, malların belirlenen varış limanına getirilmesi ve indirilmesi için gereken tüm gider ve rizikoları üstlenir.

Bu terim sadece deniz veya iç su taşımacılığı için kullanılabilir.

3.3.13. Gümrük Resmi Ödenmeden Teslim / Delivered Duty Unpaid (DDU)

(Kaldırıldı):

Satıcının teslim yükümlülüğü, malların ithal ülkesinde, belirlenen yerde emre hazır tutulması ile sona erer.

Satıcı, malların o noktaya kadar taşınması ve gümrük formalitelerinin yerine getirilmesi ile ilgili riziko ve giderleri üstlenmek durumundadır (İthalat için ödenmesi gereken vergi resim ve harçlar hariç).

Alıcı malların zamanında ithal için gümrükten çekilmemesinden kaynaklanan ek gider ve rizikoları üstlenmek durumundadır.

Grup	Grup tanımı	Kısa Tanımı	İngilizce Açılımı	Türkçe Açılımı	Kullanıldığı Taşımacılık Türü
D	Malın gönderildiği ülkeye kadar yaptığı yolculuğun yol açtığı bütün harcamaları ve rizikoları satıcının yükümlülüğüne bırakır	<u>DAF</u>	Delivered At Frontier	Sınırdaki Teslim	Denizyolu, Karayolu, Havayolu, Demiryolu, çok amaçlı taşımacılık
		<u>DES</u>	Delivered Ex Ship	Gemide Teslim	Denizyolu
		<u>DEQ</u>	Delivered Ex Quay	Rıhtımda Teslim	Denizyolu
		<u>DDU</u>	Delivered Duty Unpaid	Vergileri Ödenmemiş Teslim	Denizyolu, Karayolu, Havayolu, Demiryolu, çok amaçlı taşımacılık
		<u>DDP</u>	Delivered Duty Paid	Vergileri Ödenmiş Teslim	Denizyolu, Karayolu, Havayolu, Demiryolu, çok amaçlı taşımacılık

Şekil 3.5. D Grubu Teslim Şekilleri

Kaynak: ÜZÜLMEZ Petek, Nevşehir ticaret ve sanayi odası 22.12.2014–26.12.2014 *Dış Ticarete Eğitimi Ders Notları*

3.3.14. Belirlenen Yerde Teslim / Delivered At Place (DAP):

Eşyanın alıcı ve satıcı tarafından belirlenmiş olan boşaltma yerinde (bir liman iskelesi, gümrük noktası, havalimanı) boşaltma için hazır durumda nakliye aracının üzerinde alıcı emrine bırakılmasıdır. Tüm gümrük işlemleri, masrafları, gümrükte doğan vergi, resim ve harçlar alıcıya aittir.

DAT teriminde olduğu gibi, taşıma türü ne olursa olsun, farklı taşıma türlerinin bir arada kullanıldığı durumlarda da kullanılabilir.

Satıcı, malları belirlenen varış yerinde aracın üzerinde teslim eder. Boşaltmaz ve taşımacı ile aksine bir sözleşmesi yoksa malların indirilmesiyle ilgili olarak bir yükümlülük taşımaz.

DAP, malların taşıma vasıtasınca boşaltılmak üzere belirtilen belirli bir noktada alıcıya sağlanması (teslim edilmesi) anlamına gelirken, daha önceki DAF, DES ve DDU'nun yerini almıştır.

3.3.15. Terminalde Teslim / Delivered At Terminal (DAT) :

Eşyanın alıcı ve satıcı tarafından belirlenmiş olan terminal noktasında (bu nokta bir liman ya da gümrük antreposu veya alıcının fabrikası olabilir) boşaltma masrafları satıcı tarafından karşılanmış olarak alıcının emrine bırakılmasıdır.

Tüm gümrük işlemleri, masrafları, gümrükte doğan vergi, resim ve harçlar alıcıya aittir. Kaldırılan terimlerden DAF, DEQ ve DDU yerine getirilmiş bir terimdir.

"DAT / Terminalde Teslim" kuralını taşıma türünün niteliğine bakmaksızın kullanabiliriz. Başka bir deyişle bu kural kara, hava, deniz, demiryolu ve/veya bunların bir kaçının bir arada kullanılması hali de dahil olmak üzere kullanılabilir.²³

²³ KAYA Ferudun, Dış ticaret İşlemleri ve Muhasebe Uygulamaları, Detay Yayıncılık

SONUÇ

Dış ticaret işlemleri, ülke içi ticaret işlemlerine göre, daha karmaşık daha masraflı ve dikkat isteyen işlemlerdir.

Dış ticarete ithalatçı ve ihracatçı arasında güven yoktur. Farklı coğrafyalarda, farklı dilleri konuşan, farklı paraların kullanıldığı birbirlerini hiç tanımayan insanların, ticari ve mali konularda birbirine güvenmemeleri, her an ihtiyatlı davranmaları gerekir.

İşlemler uzak mesafede olduğu için, iç ticaretteki gibi bir taraf malı verirken diğer taraf ödeme yapamaz

İhracat ve ithalat yapacak firmaları, ödeme ve teslim şekilleri konusunda bilgilendirerek ihracatın kurallarına uygun yapıldığından zor olmadığını, dünyanın iyi bir pazar olduğunu, firmaya sermaye akışının sağlanacağını, iş sürecinin ve büyümenin kolay olacağını kararlılığın artacağını krizlere karşı daha dayanıklı olunacağını pazarı çeşitlendirerek riskin azalacağını, rakiplerin küçülttüğü iç pazara, bağımlılığın azalacağını gösterir.

Bu çalışmamda amacım uluslararası mevzuata ve dış ticaret alanında faaliyet gösteren tüm işletmelere bir nebze olsun katkı sağlamaktır.

KAYNAKÇA

Kaya Ferudun, *Dış Ticaret İşlemleri Yönetimi*

ÇALIŞ Asım, *İhracatta Teslim Şekilleri ve Nakliyat*, Ankara 2005.

“*Dış Ticarete Kambiyo Mevzuatı ve Ödeme Şekilleri*” tebliği, Sevgi Ersoy

BAĞRIAÇIK, A.1997.

Dış Ticaret ve İktisat Politikası Dersleri, Kayalar Matbaası, İstanbul, 100s. DÖLEK, A., 1996.

Arzova S.Burak, *İhracat Hakkında Herşey*, İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2006.

Durukanoğlu, Nihayet, *Dış Ticaret Dünyası*, İstanbul 2008.

İhracat Mevzuatı

ŞAHİN Arif, *İhracata İlişkin Esaslar ve Uygulamalar*, Ankara 2005.

ŞEN Esin, *İhracatta Kullanılan Uluslararası Belgeler*, Ankara 2006

Ekşi Nuray, *Kambiyo Mevzuatında İthalat ve İhracat Hesapları ve Bu Hesapların Kapatılmamasına İlişkin Suçlar* (Kambiyo Mevzuatı), İstanbul 2005.

GERNİ, Cevat. *Dış Ticaretle Ödeme*, Ankara, 1989. SEYİTOĞLU, Halil, *Uluslararası İktisat*, İstanbul, 1999.

SEYİTOĞLU, Halil, *Uluslararası İktisat*, İstanbul, 1999

www.ihracatdunyasi.com.tr

İhracatta Ödeme Şekilleri, T.C. Başbakanlık dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi (İhracat ta Pratik Bilgiler)

KAYA Ferudun, *Dış ticaret İşlemleri ve Muhasebe Uygulamaları*, Detay Yayıncılık

ÜZÜLMEZ Petek ,Nevşehir Ticaret ve Sanayi Odası 22.12.2014-26.12.2014 *Dış Ticarete eğitimi ders notları*

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Yaşar Nihan KÜSMEZ
Uyruğu : Türkiye Cumhuriyeti
Doğum Yeri ve Tarihi : Gülşehir.18.06.1964
Tel : 505 622 02 86
E-Posta : nihankusmez@hotmail.com
Yazışma Adresi : Ürgüp Cd. Manolya sok.NevKur.Bl.Nazar Apt.Kat:5
No:17 Nevşehir

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Lisans	Anadolu Üniversitesi	
4	İktisat Fakültesi	2013

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2009-2016	Dünya turizm	İşletmeci
2003-2016	Türk Kadınlar Birliği Nev.Şb	Başkan
1993-2002	Yardım Severler Derneği	Yönetim
2001-2005	Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Derneği	Üye

